

פאלאסטון

גיליון מס' 18 | ינואר 2026 | טבת תשפ"ו

מרץ דרור, 2025

2026

קשרי משפחה בפאלאס

על פי הרעיון של אמירה רוטמן

אחים ואחיות

אליעזר הרט - עובד הרט

דינה יצחק - יהודית טוסי - מרי קורקוט

אליזה רוטמן - אסתר כ"ץ

רות נווה - אהובה אליה

יפה קליד - שולי לוי

מרי שריר - רנה עונדיה

יהודית מואיז - יוסף אהרוני

רותי שוקרון - יצחק כהן ז"ל

שוש רגב - צבי גרין

ויזאן אלחרר - שלמה חיון

אילת קירשנברג - איתמר דיסון

תוכן העניינים

2	דבר העורכת
3	דבר המנכ"לית
4	בנעלי בית
	דנית דרור: מנהלת חשבונות ב'פאלאס להבים'
	מהווי חיינו בפאלאס
6	רס"ן צור שפי ז"ל: לזכרו
8	ציפי רובין / החוג לאנגלית - Let's Talk English
	פירווי זיכרונות
13	פנינה בן-חיים / זיכרונות מתקופת עבודתי באולפן עם עולי אתיופיה
16	יהודית מואיז / סיפור חיים
20	יוליה גאוכמן / חוויות מעצבות בסיפור חיי
	נופך משלנו
22	פרדי כהן יונתן / יום עבודה עם מושקו
24	דן קליר / הנר של העני
25	זיוה כהן / ללא כותרת
26	משה תובל / זרים ברכבת; אהבה נסתרת
28	דניאלה חיון / 'דני, פוס טואה' ('דני, זוזי')
30	נועם רשף / "אם שמוע תשמע": סיפור אישי על שמיעה
32	בתיה פונדה / הסיכה
34	רפי שטרית / עצים באים בימים
	נפגשנו כך...
35	מרים ואריה יערי
	מעבר לגדר
36	עזרא פימנטל / רהט - 'העיר שלנו'
	על המדף
38	נורית טופז / על הספר 'גדר חיה' מאת דורית רביניאן
	פרפראות
39	אשר גבוביץ / כתב חידה: מי הוא האדם העלום?
40	עליזה קפון / תשבץ

עורכת: פרופ' ציפי רובין

עיצוב גרפי: אלינה סויבלמן

דפוס: רונה אלפסי, נוח מדיה דפוס בע"מ

תמונת השער הקדמי: היוצאים ל'מרוץ דרור' בסוסיא

לזכר אל"מ דרור וינברג, בנו של אורי וינברג

דבר העורכת

חברות וחברי קהילתנו,

הפאלאסטון שבידכם מציין שני אירועים חשובים: האחד, מספרו 18 במניין הפאלאסטונים שיצאו עד כה לאור ב'פאלאס להבים'. כידוע, ביהדות נחשב המספר 18 לבעל מזל משום שבגימטריה הוא שווה בערכו למילה 'חי', המייצגת את המילה 'חיים', והוא מזוהה עם ברכה לחיים טובים וארוכים. זאת ועוד, הוא מופיע בסיסמה: **עם ישראל חי**; האירוע השני, גיליון 18 - חי - יוצא לאור לקראת השנה האזרחית החדשה - שנת 2026. כולנו תקווה כי שנה זו תהיה שנה של התחדשות ואחדות, שנת שלום, בריאות ושמחה, והסיסמה: **עם ישראל חי**, שהפכה לסיסמה מנצחת במלחמת השבעה באוקטובר, תמשיך ללוות אותנו. יתירה מזאת, כולי תקווה שהברכה תמשיך ללוות גם את העיתון שלנו לחיים ארוכים של נחת.

בעיתון 18 שלפניכם תמצאו פרקי זיכרונות מאלפים וסיפורים מרתקים. המדור 'נופך משלנו' מכיל סיפורים מקוריים ושירים, שכמעט כולם הם פרי עטם של דיירים אשר משתתפים בחוג כתיבה יצירתית, מה שמשמח לציין שהחוג בהדרכתו של עמוס בשירי הוא כה פורה, חיוני ושואב אליו דיירים רבים שמנסים כוחם בכתיבה,

ומצליחים! במדור 'בנעלי בית' מובא הפעם ריאיון עם דנית דרור, מנהלת החשבונות המקסימה, שחושפת אישיות ייחודית ונעימה. נורית טופז, במדור 'על המדף', ממליצה על ספר חדש ואשר גבוביך ממשיך בחיבור כתבי חידה, הממקדים את תשומת הלב בדמות חשובה מן ההיסטוריה של עם ישראל. וכמובן, אי אפשר לחתום את העיתון בלי התשבץ של עליזה קפון, שמפליאה כבר שנים, החל מהעיתון הראשון, בחיבור תשבצים מאתגרים.

ברכות תודה שלוחות לסלעית שמלווה את העיתון בנאמנות ובהתמדה, וללירון בר ולאוריה אבישר, עוזרותיה הנאמנות, המסייעות בכל עת ועניין. תודה והערכה לחגית משעולי, מנכ"לית 'פאלאס להבים', לצוות ההנהלה, לצוות העובדים ולאנשי המקצוע המסורים, שדואגים לשלומנו ולכל צורכנו, ושעושים את מירב המאמצים להיות זמינים עבורנו ולהעניק לנו שירות מיטבי. תודה עמוקה לוועד הדיירים, המטפל בחריצות ובהתמדה בכל ענייני הבית ומייצג אותנו בכבוד, ולדיירים-הצלמים שתמונותיהם מעטרות את דפי העיתון, במיוחד לאיתמר דישון שמסייע בחפץ לב ובאדיבות.

אני מזמינה אתכם, דיירים יקרים, להעלות הצעות, רעיונות, מחשבות, להאיר נקודות שכדאי לחזק ו/או לשנות, ובעיקר להוביל יחד תרבות של התחדשות וכתובה בעיתון שלנו.

בברכת בריאות איתנה וחורף נעים ורגוע,

שלכם,

פרופ' צ'פי רובין, עורכת

דבר העורכת

חגית משעולי: מנכ"לית 'פאלאס להבים'

ג'ריס 'קריס,

כמעט שנה עברה מאז הגעתי לפאלאס להבים. איזו שנה זו הייתה... מלאת פעילויות, טיולים, אירועים וחוויות. חגגנו יום הולדת 5 לבית בערב נהדר, אותו הובלתם אתם, הדיירים, במיטב כישרונותיכם, בריקוד, שירה ודרמה. מצעד הדגלים היה בלתי נשכח. במשך השנה הזו נהניתי לפגוש אתכם בפורומים שונים וללמוד להכיר את תחומי העניין, את הרצונות ואת ההעדפות שלכם. לקראת שנת 2026 הכנו תוכניות להרחבת תחום התרבות והקהילה, כדי לתת מעטפת טובה יותר לדיירים, ולהעניק חוויות לקבוצות עניין שונות. בפתחה של שנה אזרחית חדשה, נאחל שגרה ברוכה, עשירה בחוויות והרבה שמחה.

שלכם,
חגית

תמונות מן התערוכה ההיסטורית לציון 5 שנים להקמת פאלאס (אוצרות: חדוה בוגר, שרה צוער)

דנית דרור: מנהלת חשבונות ב'פאלאס להבים'

מראינת

ציפי רובין

מי את, דנית?

שמי דנית דרור, מנהלת חשבונות, נשואה לליאור ואימא להילה (18) ואסף (17), מתגוררת בבאר שבע.

ספרי על ילדותך ונעוריך.

ילדותי ונעורי עברו עליי בעיר באר שבע; ילדות של פעם עם המון חברים שמשחקים עד הערב יחד. זכיתי לרכוש חברות מאוד טובות שעד היום אנחנו בקשרים מאוד קרובים.

אילו מחוויות הילדות זכורות לך?

מגן הילדים זכור לי מאוד חג החנוכה, בעיקר - המסיבה. אני מאוד אוהבת את חג החנוכה ועד היום אני חוגגת אותו עם המשפחה, הדלקת נרות והכנה של מיני מטעמים. מבית הספר זכורים לי הטיולים השנתיים, כל החברות ישנות יחד בחדר ועושות מסיבת פיג'מות.

בנעלי בית

אילו מורים את זוכרת? האם היה מורה או מורה שהשפיעו עליך?

הייתה מורה למתמטיקה שמאוד השפיעה עליי משום שהיא גרמה לי להאמין ביכולות שלי, וככל שהיא ציפתה ממני כך שאפתי להצליח.

ספרי על שירותך הצבאי.

את שירותי הצבאי עשיתי בפיקוד דרום בגדוד הקשר; גדוד שנמצא בתוך הפיקוד אך מתנהל באופן עצמאי. היינו מאוד מחוברים אחד לשני ובלינו המון שעות יחד משום שהוא נחשב לבסיס סגור. היה לי שירות מהנה והכרתי המון בנות מכל הארץ. היינו נוסעות יחד ונהנות מחוץ למסגרת הצבאית.

מה עשית עד בואך לפאלאס?

עד בואי לפאלאס הייתי מנהלת חשבונות בסופר פארם. עבדתי במשך 10 שנים עד שהרגשתי שאני רוצה להמשיך ולהתפתח ולעשות שינוי.

מה הביאך לפאלאס?

לפאלאס הגעתי בזכות בעלי, הוא חיפש עבודה, שמע שיש משרה של מנהלת חשבונות והציע לשלוח את קורות החיים שלי. מיד כשהגעתי לריאיון העבודה הרגשתי שהגעתי הביתה. את פניי קיבל רון מנהל הכספים ולאחר מכן טל המנכ"ל. שניהם נתנו לי תחושה שיש פה עבודה עם לב ולא רק ענייני כספים.

ממה את הכי נהנית בעבודתך?

בעבודתי אני הכי נהנית מהמפגש עם הדיירים; היכולת לעזור ולתת מענה לבעיות וגם השיח עימם. אני מרגישה שיש לי חיבור מאוד קרוב עם האנשים ושמחה שזכיתי להכיר כל אחד ואחת מהם.

מהם עיסוקיך בשעות הפנאי?

בשעות הפנאי אני מאוד אוהבת לקרוא, להיפגש עם חברות וכמובן לבלות עם המשפחה שלי.

דנית ובעלה ליאור

בבעלי בית

רס"ן צור שפי ז"ל: לזכרו

יעל וצור שפי, מראשוני הדיירים של פאלאס, הגיעו אלינו מערד. הוותיקים מבינינו בוודאי זוכרים את יעל המוזיקאית שהפליאה לנגן בפסנתר ולהנעים את שעותינו בספרייה. צור, איש צבא קבע, שיתף אותנו באירוע מרתק, אחד מני רבים, שאירע בהיותו מפקד בסיס 'ארבל' (תל אביטל) של חיל האזנה 848 (לימים 8200) של חיל המודיעין ברמת הגולן במלחמת יום הכיפורים באוקטובר 1973. באותו אירוע הכוחות הסורים הקיפו את הבסיס ומטוסים סורים תקפו אותו ללא הפסקה במטרה לכבוש את ההר. למרות הפקודה שקיבל להוריד את חייליו מההר, צור סירב לבצעה וקבע בנחרצות "אנחנו נשארים". הוא ארגן את ההגנה על המוצב, פעל לשמור על חיי החיילים שתחת פיקודו, לעודדם ולהפעילים להמשך עבודתם המקצועית, כך שהבסיס המשיך לספק מודיעין חיוני ונחוץ לצה"ל. על תפקודו המופלא כמפקד הבסיס ברמת הגולן הוענק לצור צל"ש.

בפאלאס הכירו היטב את צור כל המשכימים-קום, כי כבר ב-06:00 בבוקר הוא נהג לשבת ליד שולחנו 'הקבוע' ולחכות לחבריו לפרלמנט ולפתיחת הקפיטריה. לדאבון ליבנו, צור נפטר ולקח עימו את סיפורי הגבורה, שאחד מהם סיפר לי בנו שניר ב'שבעה' למותו, והרי הוא לפניכם. אין ספק, הסיפור המדהים משקף את דמותו המרשימה של צור ואת אופיו הצנוע כאדם - 'מענטש', רגיש, דאגן ואבהי.

יעל וצור ובנם שניר בן השלוש, התגוררו בצפת הרחוקה. צור היה באותה תקופה איש צבא צעיר בדרגת סגן, וכאמור, מפקד בסיס 'ארבל' (תל אביטל) ברמת הגולן. צור גר עם משפחתו בשכונה הצבאית שהייתה ממוקמת בסמוך לשכונת שיכונים של ותיקי צפת, בה התגוררו משפחות דתיות ממעמד סוציו-אקונומי נמוך. עם הזמן, יעל וצור הכירו בחורה בת 14 מהשכונה הדתית, בת למשפחה מרובת ילדים, והם העסיקו אותה כבייבי-סיטר לשניר בן השלוש. שמה - אוריית. אוריית הייתה בת הזקונים להוריה והיא למדה בבית הספר התיכון הממלכתי דתי בצפת.

ב-14.05.1974 תלמידי בית הספר שבו למדה אוריית עמדו לצאת לטיול שנתי ולהעביר את הלילה במעלות בבית הספר 'נתיב מאיר'. אוריית כבר הייתה 'ארוזה' לטיול, אך פתאום, ללא הסבר, אביה אסר עליה לצאת. היא כעסה מאוד כי עד אז לא יצאה את גבולות צפת; בשבילה הטיול היה כמו יציאה לחו"ל. היא גם ידעה שאי יציאתה לטיול תגרום להשעיית מהלימודים. דבר לא הועיל - האב עמד בסירובו. אוריית הייתה כבת משפחה בביתם של יעל וצור ולכן האב פנה לצור בבקשה שישכנע אותה שהוא עושה זאת למענה, למרות שאינו יכול להסביר מאיזו סיבה.

כך סיפרה לי אוריית (כיום בת 68) את השתלשלות האירוע ואת חלקו של צור בו: "התרגשתי לקראת היציאה לטיול. אבא קנה לי את כל המצרכים לטיול וגם סידר אותם בקיטבג. הכול היה מוכן. ההתרגשות הייתה בשיאה. ישבתי עם אימא ואבא, ופתאום אבא הסתכל עליי, ארשת פניו השתנתה והוא אמר בטוניסאית, 'מחר את לא הולכת לטיול'. הוא חזר על דבריו שוב ושוב.

מרהורי התינו בפאלאס

ניסיתי להתנגד ולצעוק שיזרקו אותי מבית הספר אם לא אצא לטיול, אבל שום דבר לא עזר. איבדתי את העשתונות וחטפתי 'קריזה', צעקתי ובכיתי ואי אפשר היה להרגיע אותי. אבא ידע שלייעל ולצור יש השפעה עליי, והוא רץ לקרוא להם".

יעל וצור הבינו שאין לערער על החלטת האב, אך הבטיחו לאוריית 'בתמורה' לקחת אותה לגרמניה. מיותר לציין, שלנסוע לגרמניה היה עבור אוריית כמו לטוס לירח... צור, שהגיע לביתם, הרגיע אותה והיא נשארה בבית, בזמן שכיתתה יצאה למוחרת לטיול. במהרה התברר שבכך ניצלו חייה. מה קרה למוחרת?

ב-15.05.1974 חוליית מחבלים חדרה למעלות ובהגיעה לבית הספר 'נתיב מאיר' מצאה את התלמידות והתלמידים מצפת שיצאו לטיול השנתי, ובהם חברותיה לכיתה של אוריית. התלמידים הגיעו לבית הספר עם סיום יום הטיול הראשון ותכננו ללון בו בלילה. המחבלים

יעל וצור בפאלאסט

החזיקו 85 תלמידים בני ערובה והכתיבו את דרישותיהם בתמורה לשחרורם. בסופו של דבר, סירת מטכ"ל פרצה לבניין במטרה לשחרר את התלמידים, אך אז המחבלים פתחו בירי ובהשלכת רימונים. במהלך הפריצה נהרגו 22 תלמידים מהם 17 תלמידות, ורבים נפצעו. כל חברותיה של אוריית נרצחו.

כאשר צור שמע על חדירת המחבלים למעלות ועל החזקת התלמידים כבני ערובה, הוא לא היסס, מייד 'טס' לשם בג'יפ, ובתוך כל הכאוס סייע לחלץ את התלמידים ולסחוב את הפצועים אל מחוץ למבנה. הוא מעולם לא סיפר לאוריית שהיה שם ושסייע בחילוץ התלמידים; הדבר נודע לה רק כעבור שנים. גם הסיבה מדוע אביה אסר עליה לצאת לטיול ובכך הציל את חייה, נודעה לה כעבור שנים: אביה היה קבליסט והוא קרא בספר הזוהר שעומד לקרות אסון, ובאמונתו "אם אתה 'רואה' נבואה כזו, עליך לשמור עליה

בסוד". זו הייתה הסיבה מדוע אסר על אוריית לצאת לטיול. האסון הכבד במעלות הפך לאחד האירועים הטראומטיים בתולדות המדינה.

לימים, אוריית סיימה את לימודיה והתעקשה להתגייס לצה"ל חרף האיסור על גיוס בנות בחברה החרדית שבה היא גדלה, והתנגדותו הנחרצת של אביה. היא התעקשה להתגייס ולכן פנתה לצור שיסייע בידה. צור שכנע את האב ואף ליווה אותה ביום הגיוס לבקו"ם. כאשר אוריית השתחררה מהשירות הצבאי, היא התגייסה למשטרה. שוב היה זה צור שליווה אותה ביום הגיוס. כיום, אוריית גרה בצפת, היא אם לילדים וכל אותן שנים שמרה על קשר עם יעל וצור.

הרי לפניכם סיפור אישי 'קטן' על צור שפי - מפקד נערץ ששמר בצניעותו על סיפורי הגבורה שלו ולא נתן להם פומבי. רק עם מותו נחשף סיפור זה לראשונה על ידי אוריית, שביקרה את המשפחה בעת ה'שבעה'. יהי זכרו ברוך!

החוג לאנגלית - Let's Talk English

מאת

ציפי רובין

חיי חברה, תרבות וקהילה עשירים ומעניינים, חיי ספורט מגוונים מותאמים אישית לכל דייר, הם אבני היסוד עליהם מושתתים החיים בפאלאס להבים. יתרה מזאת, הם מאמתים את מסקנות המחקרים השונים שמראים כי השתתפות בפעילויות חברתיות ותרבותיות כמו הרצאות וסדנאות שמעודדות חשיבה ולמידה, משפרים את התפקוד הקוגניטיבי, מעשירים את חוויית החיים ונותנים מענה לצרכים האישיים והחברתיים של כל מבוגר בגיל השלישי. זאת ועוד, המחקרים מוכיחים, מעבר לכל ספק, כי לימוד שפה נוספת בגיל השלישי הוא פעולה עם השלכות בריאותיות מרחיקות לכת!

אלו היתרונות של לימוד שפה נוספת, עליהם המחקרים מצביעים: 1. בריאות קוגניטיבית: לימוד שפה חדשה מהווה 'אימון אירובי' למוח בדומה לפעילות אירובית לבריאות הגוף. הוא משפר את הזיכרון ומעלה את יכולת הביצוע של משימות מחשבתיות, כמו ריכוז, קבלת החלטות, חדות מחשבה; 2. צמיחה אישית: הלימוד מאפשר לחקור תחומים חדשים, מייצר תחושת הגשמה. כל כישרון חדש שנרכש הוא ניצחון אישי ללומד; 3. משמעות וערך עצמי: לימוד שפה מוכיח שאדם עדיין יכול ללמוד ולהתפתח, מאפשר התחדשות מתמדת, מימוש עצמי מתמשך. מיזמנות הלמידה החדשה שנרכשת היא ניצחון על תפיסות גיל מגבילות; 4. חיבור חברתי: הלמידה בקבוצה מאפשרת ליצור קשרים חברתיים חדשים על בסיס עניין משותף ובאמצעות חוויה מעשירה ומהנה, מתקיים שיח חברתי ונמנעת תחושת בדידות.

ואכן, אצלנו בפאלאס פועלים מספר לא מבוטל של חוגים שבהם נלמדים בהתנדבות שפות שונות על ידי הדיירים עצמם; הם אומנם אינם מורים מקצועיים בעלי תעודת הוראה, אך הרצון ללמד ולתרום לקהילת פאלאס משותף לכולם. סמי אמסילי מלמד צרפתית; מישקה רובינשטיין ואסתר כדן מלמדים יידיש בשתי קבוצות; אלברט מוספיר מלמד לדינו; ושתי קבוצות האנגלית נלמדות האחת על ידי אנג'לה לונג וסוזי ליברמן, ואת השנייה מלמדות אווה פרברוף ורודה פרידמן. נציין גם את החוג לערבית, ששואב למסגרתו לא מעט דיירים, אך הוא נלמד על ידי מורה מבחוץ, ישראל רבי.

ענייננו הפעם בחוג לאנגלית שהתפצל לשתי קבוצות בשל הביקוש הרב. כאמור, ארבע דיירות דוברות אנגלית מלמדות את שתי הקבוצות: אנג'לה לונג וסוזי ליברמן מלמדות קבוצה אחת - 'שיח באנגלית'; אווה פרברוף ורודה פרידמן מלמדות קבוצה שנייה - Lets Talk English; נזכיר גם את אלן בקר בין מייסדי החוג, אך מכיוון שהוא פעיל גם בחבורת הזמר ושני החוגים מתקיימים באותו יום ובאותה שעה, אלן נאלץ לוותר ולהשאיר את החוג בידיהן הנאמנות של ארבע המייסדות האחרות.

אנג'לה לונג הגיעה לישראל מזהאי הבריטי גְרְנֵזִי (Guernsey), אחד משבעה איים בריטיים, הממוקם בתעלת למאנש ליד חופי צרפת. משפחתה התגוררה באי מדורי דורות. בשנת 1964,

בהיותה בת 19, היא באה לישראל עם חברותיה כמתנדבות ונשלחה לקיבוץ גונן, בו שהתה עד שהתחילו הפגזות מסוריה. אנג'לה וחברותיה הועברו לקיבוץ חמדיה בעמק בית שאן. הם התכוונו להישאר חודש ולהמשיך משם לאירופה, אך נשארו שישה חודשים. מסתבר שהמציאות עולה על כל דמיון; אנג'לה מצאה את בחיר ליבה בקיבוץ, נישאה וילדה שם את שלוש בנותיה. ברבות השנים, לאחר שהתגרשה ועזבה את הקיבוץ, היא נדדה בארץ והתאקלמה בבאר שבע, שם חיה עד שפרצה הקורונה. בדיון משפחתי היא הגיעה למסקנה שעדיף שתעבור ל'פאלאס להבים', מאחר שבתה ומשפחתה כבר התגוררו בלהבים. אנג'לה הצטרפה לקהילת פאלאס ב-11 במאי 2020, חמישה ימים אחרי הפתיחה.

סוזי ליברמן היא ילידת אנגליה, אחות מוסמכת במקצועה. בסיום לימודי הסיעוד היא עבדה בבית חולים בלונדון. בשנת 1966 היא נסעה ארצה לביקור. באונייה פגשה קצין מכונות צעיר - ליבי ליברמן, ונוצר קשר ביניהם, אותו תחזקו בהתכתבות ובפגישות. בשנת 1966 סוזי שבה לארץ והפעם לצמיתות, וליבי הגיע בעקבותיה. הם נישאו ובשנת נישואיהם הראשונה, סוזי הצטרפה אליו להפלגות. בשנת 1967 הם התמקמו בארץ כדיור לעולה בנתניה ומשם עברו לבאר שבע. ליבי החל לעבוד בקמ"ג (קריה למחקר גרעיני) וסוזי עבדה במקצועה כאחות במכון הלב בבית החולים המרכזי לנגב (לימים, סורוקה). לאחר פרישתה, היא התנדבה לסייע לילדים שהתקשו באנגלית בבתי ספר בבאר שבע. לסוזי וליבי 2 ילדים ו-6 נכדים. הם גרים בפאלאס משנת 2021.

אווה פרברוף נולדה וגדלה בשווייץ. בגיל 17 היא החליטה לנסוע לבדה לישראל כדי ללמוד עברית באולפן 'עציון' בירושלים. באולפן היא הכירה את מי שעתיד להיות בעלה; בחור מקולומביה שלמד גם כן עברית, ועם הזמן הם נישאו וזוגיותם נמשכת עד היום. באוגוסט 2021 אווה ובעלה עברו מערד לפאלאס, מאחר שנמאס להם להישאר 'סגורים' בביתם היפה בתקופת הקורונה. הם באו לראות את המקום והתרשמו מהבריכה, מהמסעדה המצוינת ומהאנשים האדיבים שעזרו להם להסתגל. אווה סיפרה: "פגשתי כאן את שלושת הדוברים הנפלאים דוברי האנגלית: סוזי ליברמן, אנג'לה לונג, ואלן בקר. מייד החלטנו לארגן קבוצה לשיחה באנגלית. אז פגשתי את רודה פרידמן לאחר שקראתי על אודותיה בפאלאסטון, ומייד הזמנתי אותה להצטרף לקבוצה".

רודה פרידמן היא ילידת בוסטון, בת להורים ילידי ארצות הברית. בשנת 1948, בהיותה בת ארבע, משפחתה העתיקה את מושבה לשבדיה והשתקעה בעיר Gothenburg, העיר השנייה בגודלה בשבדיה. המשפחה הגיעה במטרה להישאר שנה אחת בלבד, אך השנה התארכה לשנתיים, והשנתיים ל-30 שנה... כך שילדותה ונעוריה עברו על רודה בשבדיה. בגמר התיכון היא עוד הספיקה

מהזרי היינר בפאלאס

מזהווי היינו בפאלאס

ללמוד שנתיים מתמטיקה וסטטיסטיקה ואז החליטה לנסוע לישראל. בדצמבר 1963 רודה באה עם משפחתה לטייל בארץ. היא התאהבה בארץ ושכנעה את הוריה לאפשר לה לשוב לישראל. בחורף 1965, כשהיא בת 21, רודה חזרה לארץ והתיישבה בירושלים, עברה לרחובות, נישאה וילדה בן ובת. במהלך השנים עסקה במקצועות שונים כמו: מורה לשחייה, מתכנתת מחשבים, סקיפריית. ביוני 2021 רודה הגיעה לפאלאס בעקבות בתה שמתגוררת בלהבים.

מתי וכיצד הוקם החוג לאנגלית?

אנג'לה, סוזי, אווה ורודה לא הכירו אחת את השנייה טרם בואן לפאלאס; האנגלית היא שחיברה ביניהן, כמו גם את דוברי האנגלית האחרים שכבר עם בואם יצרו מעין קבוצה קטנה וייחודית משלהם. עם הזמן, ולבקשת דיירים, הן החליטו בעצה אחת עם סלעית, להתנדב למען קהילת פאלאס ולפתוח חוג ללימוד, ריענון ושימור האנגלית שבפי הדיירים.

על התארגנות החוג סיפרה אנג'לה: "במשך זמן רב פנו דיירים לסלעית, ביניהם גם דוברי אנגלית, וביקשו לפתוח חוג ללימוד אנגלית. בהתחלה פנו דיירים ללא ידע באנגלית שביקשו ללמוד את השפה מההתחלה. אך היו גם דיירים שידעו אנגלית ברמות שונות, אבל לא דיברו את השפה זמן רב. סלעית פנתה אלינו והסכמנו לקחת על עצמנו את המשימה. החלטנו לפתוח חוג שיתבסס על דיבור ושיח סביב נושאים, ולא חוג שיתבסס על לימוד השפה שכולל דקדוק, בניית משפט וכו'. פתחנו הרשמה ולהפתעתנו נרשמו כ-60 דיירים. החלטנו לקיים מפגש ראשוני עם כל הנרשמים. הגיעו למעלה מעשרים דיירים, אך קשה היה לנהל שיחה באנגלית, כי הרמות היו שונות. לכן החלטנו לפצל את הנרשמים לשתי קבוצות בנות 10-12 משתתפים בכל אחת, אווה ורודה ילמדו קבוצה אחת, וסוזי ואני את השנייה. רצינו שהחוג יתבסס על שיחה סביב נושא מסוים; כל שבוע לבחור נושא ולאפשר לדיירים להביע דעתם ולנהל שיחה סביב

חלק ממשתתפי החוג. יושבות (מימין) אווה, אנג'לה ורודה

הנושא. מראש קבענו שני נושאים שיהיו מחוץ לתחום: פוליטיקה ודת. שתי הקבוצות היו עדיין גדולות, אך נוכחנו תוך 2-3 מפגשים שהיו דיירים שרמת הידע שלהם גבוהה, שהם לא מצאו אתגר בשיחה עם דיירים שרמת הידע שלהם נמוכה, ולצערנו הם פרשו. לאט-לאט נשרו דיירים ונשארו עם שתי קבוצות המונות כ-12 דיירים בכל אחת. קבענו יום מסוים בשבוע ושתי הקבוצות נפגשות במקביל כבר שלוש שנים. אנחנו נהנות ממה שאנחנו עושות,

ובמיוחד כשאנו שומעות שהדיבור של המשתתפים משתפר כל הזמן, ממש בהתאם לכלל הידוע: Practice Makes Perfect.

כיצד נבחר הנושא לדיון בקבוצה?

הסבירה רודה: "בשיעור הראשון כל משתתף הציג את עצמו. לאחר מכן בחרנו נושאים פשוטים

מהדורי היינר בפאלאס

שבהם כל אחד יוכל להביע את עצמו וכך נוכל לנהל שיחה. לאט-לאט הרגשנו שלפחות חלק מהמשתתפים שכבר נמצאים בחוג מתחילתו, צריכים נושאים יותר מאתגרים. בסוף כל שיעור אנחנו מכריזות על נושא השיחה בשיעור הבא, כך שלתלמידים יש שבוע להתכונן לנושא הנבחר."

דוגמות לנושאים שנבחרו לשיחה בשתי הקבוצות: האם קיבלת אי פעם עצה ששינתה את חיך?; מה הזיכרון הכי מוקדם שלך?; ספר על חוויות טובות וגרועות בפאלאס; האם יש לך פחדים ממהו?; החשיבות שבלמוד משהו חדש; איזו מוסיקה מועדפת עליך, שנות ה-50, שנות ה-60 או שנות ה-70?; האם בית הספר בונה או הורס?; מה ההבדל בין אינטליגנציה וידע?; חשיבות החברות.

מה אומרים הדיירים, משתתפי החוג, על תרומת החוג לאנגלית?

דניאל טופז: "אני לומד בקבוצה של אנג'לה וסוזי. בכל מפגש אנו קוראים טקסט חדש שנבחר על ידי מנהלות הקבוצה, ודנים בו. אנו משוחחים על הנושאים המועלים בטקסט. המפגש מאפשר לכל אחד מאיתנו להעלות רעיונות או זיכרונות הקשורים בתוכנו של הטקסט הנדון, ולשתף בחוויות אישיות את הנוכחים, תוך שיפור, תרגול ורכישת מילים חדשות. לדוגמה, באחד המפגשים דיברנו על שפות, ובעיקר על שפת-אם. כל אחד סיפר על השפה שלו ועל זיכרונות ילדותו. האווירה החברתית יוצרת קבוצה מגובשת שנהנית להיפגש יחדיו פעם בשבוע."

Gila Benisty: Last year I joined the English speaking group, and I am really happy to be a part of it. We meet every week for an hour practicing our English. We have two excellent "non- teachers" having a lot of patience and original ideas of interesting subjects for discussion. Every member of the group has the opportunity to present his ideas about the subject. We have the chance to improve our English Speaking and it gives us a lot of satisfaction.

(גילה בניסטי: "בשנה שעברה הצטרפתי לחוג לאנגלית ואני באמת שמחה להיות חלק מהחוג. אנחנו נפגשים כל שבוע למשך שעה אחת ומתרגלים את האנגלית שלנו. יש לנו שתי מורות מצוינות בעלות הרבה סבלנות ונושאי דיון מעניינים. לכל חבר בקבוצה יש הזדמנות להציג את דעותיו ביחס לנושא המועלה, כך יש לנו הזדמנות לשפר את האנגלית וזה נותן לנו הרבה סיפוק".)

Albert Mosfir: Nice group of interesting people from very different background. I can practice speaking English and tell stories that I love.

(אלברט מוספיר: "קבוצה טובה של אנשים מעניינים בעלי רקע מאוד שונה. אני יכול לתרגל את האנגלית שלי ולספר סיפורים שאני אוהב".)

ביאנקה פלדמן: "המון תודה למורות הנהדרות שלנו אווה ורודה על הסבלנות. הודות לשיחות שלנו הכרתי יותר טוב את האנשים שהיו בחוג. תמיד אני באה בשמחה לחוג."

נשמה ריצ'קר: "החוג מעשיר את ניסיונו לדבר באנגלית. אנחנו מדברים, לומדים וצוחקים באנגלית באווירה נהדרת."

Daniela Hajon: "Thank you for the interesting and enjoyable meetings we've had this year. Special thanks also to all the friends who participated in the group".

(דניאלה חיון: "תודה על מפגשים מעניינים ומהנים שהיו לנו השנה. תודה מיוחדת לכל חברי החוג").

יהודית מואיז: "אנג'לה וסוזי, החברות והמדריכות הנעימות שלנו, מתנדבות לסייע בידינו לשפר את השליטה באנגלית. השיח שהן מעודדות בקבוצה אינו נמדד או נשפט. באהבה רבה הן מעודדות אותנו לקבל ביטחון, להימנע מביישנות ולתרגל את השימוש בשפה. אין הרבה חוקים בחוג למעט פשוט ללמוד בהנאה. עם זאת, לדבר אחד אנחנו מתבקשים: לדבר רק באנגלית מרגע כניסתנו לכיתה. אנג'לה וסוזי טורחות ומכינות מדי שבוע מערכי שיעור בכתב או בעל פה בנושאים מגוונים ומעניינים, ושולחות לנו מראש את נושא השיעור. כל אחד רשאי ומוזמן להביע את דעתו. הן מאחדות אותנו באווירה נעימה וחברית ולכן כולנו מגיעים למפגשים בהתלהבות רבה."

יהודית קנה: "כאשר הייתי במעגל העבודה, השתמשתי בשפה האנגלית בהזדמנויות

הקבוצה של אווה ורודה

שונות והמילים קלחו ללא שום קושי. עם צאתי לגמלאות ומעגל האנשים סביבי הצטמצם עד מאוד, לא הצטרכתי לה יותר, ועם הזמן נשכחו מילים ומשפטים. עם בואי לפאלאס, שמחתי מאוד להצטרף לחוג בו אנו מנסים להחזיר עטרה ליושנה. אנחנו נפגשים אחת לשבוע, לשעת שיחה, קריאת טקסט קצר, מתרגלים, טועים, מתקנים ולבסוף נהנים מכל משפט נכון שיוצא מפינו. תודה לאנג'לה ולסוזי אשר מובילות את המפגש. טוב, נעים ומועיל להיפגש!"

הקבוצה של אנג'לה וסוזי

הינה, כי כן, המחקרים - אמת ידברו; דברי הדיירים מאמתים את מסקנות המחקרים. הדיירים מציינים, כי לא רק שהם הצליחו לשפר את הידע באנגלית ושהדיבור שלהם הפך חופשי יותר ועשיר יותר באוצר מילים חדשות, הם נהנים מאוד מהאווירה

החברתית והמפרגנת שנוצרה בחוג. הם באים בשמחה ובאמצעות השיח זכו להכיר טוב יותר את חבריהם, וכך יצרו קשרים חברתיים נוספים. יתרה מזאת, דרך הסיפורים של החברים הם למדו דברים חדשים והעשירו את עולמם התרבותי, נוצר ערוץ נוסף לתקשורת וליצירת קרבה אל העולם הרגשי אחד של השני.

מהווי היינו בפאלאס

זיכרונות מתקופת עבודתי באולפן עם עולי אתיופיה

מאת

פנינה בן-חיים

בימי עבודתי השגרתיים באולפן 'עציון' בירושלים, לימדתי עולים חדשים שהגיעו מארצות אירופה, צפון אפריקה, ארה"ב, ואף חברי כת המקויה מיפן וכמרים נוצרים שרצו ללמוד את העברית המודרנית. בוקר אחד באו אלינו נציגים מהסוכנות היהודית ומהנהלת משרד הקליטה, מלווים במפקח משרד החינוך, לבשר לנו שבמחזור החדש המתקרב, עומדים לבוא לאולפן עולים מיהדות אתיופיה שנקראת 'ביתא ישראל'. זה היה גל העלייה הראשון - 'מבצע משה' בשנת 1984.

ילדים שעלו במסגרת 'מבצע משה', 1984 (המקור: אנו - מוזיאון העם היהודי)

קבענו לשבת בחדר המורים ולטכס עצה כיצד לסייע להם להסתגל למצבם החדש בארץ? המטרה הייתה לא רק להקנות להם את העברית אלא גם לקלוט אותם מבחינה חברתית, שהרי הם לא מכירים את התרבות המערבית שממנה באים רוב העולים. הם גם אינם יודעים שפה אחרת מלבד את לשון הדיבור של יהדות אתיופיה - האמהרית. זו קהילה יהודית שחיה במשך מאות שנים באתיופיה (זו חבש מן המקורות) והייתה מנותקת משאר קהילות ישראל בעולם, ובשל כך חלק ממנהגיה שונים מאלה של היהדות כיום.

לשם התחלה חקרנו ולמדנו איך הגיעו היהודים לאתיופיה? לפי המסורת הלאומית האתיופית ראשוני הקהילה הגיעו לאתיופיה בימי המלך שלמה. גרסה זו מספרת על מפגשם של שלמה

המלך ומלכת שבא שממנו נולד בן בשם 'מנליק' (שפירושו 'בן מלך'), שגדל באתיופיה ועלה בבגרותו לירושלים לבקר את אביו. בתום הביקור נשלחו עימו נציגים משבטי ישראל כדי ללוותו חזרה לאתיופיה ומהם צמחה הקהילה.

בתקופת האימפריה הרומית הגיעו לאתיופיה שליחי הדת הנוצרית והיא נהפכה לדת הממלכה. החלו רדיפות נגד היהודים אשר נסוגו למחוזות ההררים בפנים הארץ מצפון לאגם טאנה. אנשי הקהילה היהודית כונו 'פלאשים', כינוי שפירושו 'גולים' או 'מהגרים'. המסורת של 'ביתא ישראל'

פירורי זיכרונות

פינוי זיכרון

מספרת שמקורה של הקהילה הוא בשבת דן שגלה מן הארץ בימי גלות עשרת השבטים או אף לפני כן, בימי פילוג ממלכת ישראל.

ליהודי אתיופיה היה ספר חוקי הלכה 'אורית' (אורייטא) הכולל את חמשת חומשי תורה. ההלכה שלהם שונה מההלכה הרבנית; שמירת שבת, כשרות, חגים ודיני טוהרה פורשו בצורה שונה. בראש הקהילה עמדו הכוהנים (הקייסים) שהיו גם דמויות דתיות וגם מנהיגים רוחניים.

גל העלייה השני שנקרא 'מבצע שלמה' בשנת 1991, היה מבצע רכבת אווירית לפניו המלא של יהודי 'ביתא ישראל' שהתרכזו בעיר אדיס אבבה. עם ירידתם מהמטוס שהביא אותם ארצה הם ירדו על ברכיהם ונישקו את אדמת ארץ ישראל הקדושה.

אלינו לאולפן 'עציון' בירושלים הגיעו יהודים מקהילת 'ביתא ישראל', קהילה יהודית עתיקת יומין. התרגשנו לקבלם והיינו מודעים למשימות העומדות לפנינו. הווה אומר, לא רק להנחיל להם את הלשון העברית, אלא גם לקלוט אותם חברתית.

מכל הטעמים לעיל, בחרנו להקנות את הלשון העברית לא רק בחדר הכיתה, אלא בעיקר מחוץ לכותלי האולפן. המטרה הייתה להפגיש את התלמידים האתיופיים פנים אל פנים עם תושבי ירושלים, לטייל עימם בשוק מחנה יהודה כשכל אחד מהם מצויד במחברת ועיפרון כדי לכתוב את שמות הירקות והפירות, ואת כל מה שהם נפגשים בדרכם. הייתי צריכה לגייס את יכולת החיקוי שלי כדי ללמד מילים שימושיות וזמיוניות, כמו לצחוק, לבכות, ללכת, לעמוד, לשבת וכו'.

ילדים שעלו במסגרת מבצע שלמה (המקור: ארכיון צה"ל במשרד הביטחון)

חיפשתי כל דרך אפשרית להקנות להם את העברית בדרך חווייתית, לחבר אותם לארץ שלנו וליצור חוויה כיתתית שתעודד אותם ללמידה. דרך יעילה כזו הייתה באמצעות המוסיקה והשירים. דרך השירים קניתי את ליבם - השירים העבריים שצברתי באמתחתי היו לי לעזר רב. באמצעות השירים לימדתי את השפה העברית וגם טבע, מולדת, חגים ועוד. בכל הזדמנות שילבתי שירים בלימוד השפה העברית, שאך זה נחשפו אליה ואל הארץ הזאת. שירי ירושלים, שירי מולדת, שירי חגים ושירי טבע ארץ ישראל היו חלק בלתי נפרד מתוכנית ההוראה שלי, במיוחד בטיולים שערכנו עימם ברחבי ירושלים.

אחד הרגעים המרגשים ביותר היה כאשר לימדתי אותם את השיר 'ירושלים של זהב'. ראיתי את עיניהם נוצצות כשהם שרים על העיר שאליה השתוקקו דורות על דורות. הם לא הכירו את המנגינה, אבל המילים נגעו בליבם. 'אם אשכחך ירושלים' - משפט זה היה חקוק בזיכרון הקולקטיבי שלהם עוד מימי מושבם באתיופיה.

באחד הימים לקחתי את הכיתה לטיול בעיר העתיקה. כשהגענו לכותל המערבי, ראיתי כיצד התלמידים שלי, שרובם לא ראו מבנה אבן בגובה כזה מימיהם, עומדים המומים מול האבנים העתיקות. חלקם פרצו בבכי, אחרים לחשו תפילה בשפה האמהרית. תלמידיה אחת, שמה רחל, ניגשה אליי ושאלה בעברית שבורה: "מורה, זה באמת? זה הבית שלנו?" רגע זה גרם גם לי לדמעות.

הבנתי שהאתגר הגדול ביותר אינו רק בלימוד השפה, אלא בגישור על הפער התרבותי העצום. תלמידיי לא הכירו מושגים בסיסיים של החיים המודרניים - מעלית, רמזור, טלפון, טלוויזיה - כל אלה היו זרים להם לחלוטין. יצרתי תרגילים מיוחדים שבהם למדנו מילים חדשות תוך כדי התנסות ממשית. הלכנו לתחנת האוטובוס, למכולת, לדואר, ובכל מקום תרגלנו את השפה בסיטואציות אמיתיות.

זכורה לי מאוד משפחה אחת שהגיעה לאולפן - הורים ושלושה ילדים. האב, שהיה כוהן (קייס) בקהילה באתיופיה, התקשה מאוד להסתגל. הוא סיפר לי, דרך מתורגמן, שהוא השאיר מאחור קהילה שלמה שהסתמכה עליו, ועכשיו הוא מרגיש כמו ילד קטן שלא יודע אפילו לקרוא את שמות הרחובות. עבדתי איתו בסבלנות, ולאט לאט ראיתי את הביטחון שלו חוזר.

היינו, אנו המורים באולפן, כמו משפחה גדולה. נפגשנו כל שבוע לשתף מניסיונו ולהמציא שיטות הוראה חדשות. הבנו שאנחנו לא רק מורים לשפה - אנחנו שליחים תרבותיים, גשר בין עולמות. יצרנו חומרי לימוד מיוחדים, מילונים מאוירים, וארגנו מפגשים עם משפחות ישראליות ותיקות שאימצו את העולים החדשים.

הצלחתם של תלמידיי הייתה הפרס הגדול ביותר שלי! לראות אותם מתקדמים, מילה אחר מילה, משפט אחר משפט, עד שהם יכלו לנהל שיחה שלמה בעברית - זו הייתה תחושת סיפוק שאין כמוה.

יהודית מואיז: סיפור חיים

מראינת

ציפי רובין

הנכנס בשערי 'פאלאס להבים' אינו יכול שלא להתרשם מהמגוון האנושי של דייריו שהגיעו מכל רחבי הארץ, ברובם אנשי הנגב, אך לא מעטים באו גם מאזור המרכז והצפון; איש-איש וסיפורו, רקעו, מקצועו ודעותיו.

יהודית מואיז, אשת נגב ותיקה, מתגוררת בפאלאס כבר חמש שנים. בחרנו להפנות אליה את הזרקור ולהציג את תרומתה הייחודית למערכת החינוך המיוחד בבאר שבע בכלל ולאוכלוסיית החירשים בנגב בפרט. נפגשנו עימה ושמענו את סיפור חייה המרתק.

מי את, יהודית?

שמי יהודית מואיז, בת 78 ונשואה לצבי 56 שנים. אנו חובקים 3 בנות, 10 נכדים ושלושה נינים. ל'פאלאס להבים' הגענו לפני חמש שנים על מנת להמשיך את חיינו המשותפים באהבה, ברוגע, בשמחה ובבריאות טובה, לנו ולמשפחתנו האוהבת. בשנת 1968 סיימתי לימודי הנדסאות כימיה במכללה הטכנולוגית והתקבלתי לעבודה במכון לחקר הנגב בבאר שבע. הייתי מאוד גאה לעבוד במכון מחקר ולתרום בדרך זו לחברה.

ספרי על עצמך. אלו חוויות זכורות לך מתקופת הילדות? הנעורים?

כאמור, שמי יהודית, אבל שמי המקורי, זה שניתן לי על ידי הוריי, היה אדלינה, אדלינה ארוניאנו. נולדתי ברומניה בעיר בקאו בשנת 1948; ילדה בכורה ליצחק ודיצה ארוניאנו ואחות ליוז'י. גדלנו בבית רחב ידיים, עטופים בידיהם החמות של הורינו. חוויות הילדות שלי כוללות קטיף של פירות וירקות אורגניים, כאלה שצמחו בחצר גדולה שהייתה ברשותנו, וגם ליטוף אפרוחים ואיסוף ביצים מלול גדול שגם הוא חלק מהחצר. הורינו ראו חשיבות גדולה בהשכלה מוסיקלית והרחבת אופקים, והעשירו אותנו בלימודי כינור ושפות.

בעיר בקאו הייתה ברובה אוכלוסייה מקומית והיהודים תפסו בה חלק קטן. כילדים לא חשנו בשנאה או בעוינות מצד הרומנים. גם להורים היו חוויות טובות והחיים בכללותם היו טובים ונעימים. יחד עם זאת, תמיד הייתה להם השאיפה והכמיהה להגיע לארץ ישראל. בשנת 1959 התגשם החלום.

עלינו לארץ ובתחילה התגוררנו, לתקופה קצרה, אצל דודתי, אחות אימי, בעיר העתיקה בבאר שבע (בהתרגשות אספר שהיא חיה עד היום והיא בת 97). כיוון שהיא עלתה לארץ לפנינו, לקחה על עצמה את שילובינו במסגרת החינוך. בית ספר 'בארי' היה בקרבת ביתה ושם רשמה אותי ואת אחי. המזכירה, שקיבלה את פנינו לרישום, שאלה לשמותינו והחליטה, מבלי לשאול לרצוננו או רגשותינו, שניקרא יהודית ויוסי. את שם המשפחה אימץ אבי לפי אחיו שעלו לפניו ועברתו את שם המשפחה ל'אהרונ'.

2026

פירורי זיכרונות

אפשר לומר שזו הייתה אחת החוויות הקשות שעברתי: משם ייחודי, שניתן לי על ידי הוריי על שם סבתי אדלה, הפכתי ליהודית, שם ישראלי זר ולא מוכר לי. ברבות הימים התרגלתי לשמות החדשים, אבל אהבתי מאוד להיקרא בשם אדלינה בפי המשפחה. אהבתי את המוכר, החם, המשפחתי, המקבל, את המנהגים שלנו ואת שפת האם שלנו. עברית כמובן לא ידענו, אבל נדרשתי ללמוד ולהתמיד בשימוש בשפה כדי להשתלב.

ההשתלבות בקרב בני גילי בארץ לא הייתה קלה, כדרכם של עולים חדשים בארץ חדשה, אבל התאמצתי מאוד ללמוד את השפה כדי לתקשר ולהצליח בלימודים. מקצוע התנ"ך היה יותר מאתגר עבורי, ואם לומר את האמת, איתגר את רוב חבריי אז. זכור לי מקרה אחד, שבו ילדה מהכיתה הקניטה אותי ואמרה ש'לא אעלה כיתה, כי אני לא חזקה בלימודי תנ"ך', אז בהיותי עולה חדשה, שממילא מתמודדת עם אתגרים לא מעטים, די נבהלתי. מאמצי להשתלב, נחישותי לשלוט בשפה העברית ולהצליח בלימודים, נשאו פרי ותוך 4 חודשים שלטתי בשפה. התנ"ך הפך לספר המועדף עליי לקריאה, ומיותר לציין שהצטיינתי במקצוע. וברור שעליתי כיתה...

את שנות לימודי התיכונים עשיתי במקיף א' בהנהלתה של ד"ר פועה מנצ'ל האגדית. בסיום הלימודים, ככל חבריי, רציתי להתגייס לצה"ל. חלמתי לשרת שירות משמעותי ולתרום את חלקי בצבא, אבל הוריי חשבו אחרת. הם חששו משירות אישה בצבא וניווטו את מסלול חיי להמשך לימודים. נרשמתי למכללה הטכנולוגית ללימודי הנדסאות כימיה, שם פגשתי את מי שדי מהר, הפך להיות בעלי וחברי, צבי מואז.

ספרי על עבודתך במכון לחקר הנגב?

התחלתי את עבודתי במחלקה לכימיה תעשייתית. נושא המחקר היה הכנת חומר שמכיל ברומ ומשמש כמעכב בעירה. את הברום מפיקים בארץ מים המלח. זהו חומר רעיל מאוד ועלול לגרום לגירויים ברקמות הרכות כמו האף, העיניים והגרונ. פגיעה בעור יכולה לגרום לכוויה. מטרת המחקר הייתה למרוח את החומר שמכיל ברומ על לבידי עץ או לערבב אותו עם נסורת עץ שמשמשים בבנייה, בכמות כזו שתעכב את הבעירה. המחקר הצליח וכיום מדינת ישראל מייצאת מעכבי בעירה לכל העולם.

בהמשך עבודתי עברתי מחלקה לכימיה אורגנית. נושא המחקר היה הפקה של פיטואסטרוגנים, שהם חומרים שמופרשים מצמחים ומשפיעים על ההתנהגות החברתית ו/או המינית של חרקים. השימוש החקלאי שלהם הוא לדכא התנהגות זו ולהפחית התפתחות מזיקים. מטרת המחקר הייתה לבצע מיצוי של הפיטואסטרוגנים הללו מצמחים. חומרים אלו ניתן לרסס על יבולים ובכך למנוע מהחרקים המזיקים להתרבות ולהזיק ליבולים.

לאחר 8 שנות עבודה במכון לחקר הנגב החלטתי להגשים חלום ישן וללמוד חינוך. התפטרתי והלכתי בעקבות המוטו שלי: "דיברת מספיק אל מכשירי המעבדה למיניהם וכעת הגיע הזמן לדבר אל בני אנוש ולתרום להם". חזרתי למכללה הטכנולוגית ולמדתי בקורס 'הנדסאים להוראה' במטרה להורות כימיה במכללה עצמה. השנה הייתה 1982, הייתי אמורה ללמד כימיה לקבוצת מפעילים מקמ"ג, אך לצערי התחיל מבצע 'שלום הגליל' וכל הסטודנטים גויסו. נשארתי מובטלת.

פירורי זיכרונות

מתי התחלת ללמד בבית ספר 'ניב'? ומה הייתה הכשרתך בתחום החינוך המיוחד?

בתקופת האבטלה פנתה אלי שכנתי, שהייתה סגנית מנהלת בית ספר 'ניב' לילדים חירשים בבאר שבע, והציעה לי ללמד בבית הספר. אמרתי לה שלא למדתי חינוך מיוחד ואיני יודעת את שפת הסימנים. כיוון שלא נמצאה מורה מקצועית, 'התפשרו' וקיבלו אותי תוך הבטחה שאקבל סיוע בתחום הדידקטי, בנוסף לעזרה של סייעת טובה מאוד בכיתה. ואכן, זכיתי לסייעת כבדת שמיעה בעלת יכולת מופלאה בקריאת שפתיים. אני דיברתי, כתבתי על הלוח, רקדתי והשתמשתי בפנטומימה, על מנת שהתלמידים יבינו אותי וייהנו בשיעורים שלי, והסייעת עשתה את העבודה העיקרית - תרגמה לשפת הסימנים.

מהר מאוד נדבקתי בחיידק, אהבתי את העבודה ואת הילדים, ונשארתי 28 שנים בבית הספר, תוך השתלמות מתמדת. למדתי חינוך מיוחד במכללת קיי, תואר ראשון, תואר שני, קורס מנהלים, וכמובן את שפת הסימנים. שימשתי כמחנכת כיתה וכאשר המנהלת יצאה לשנת שבתון מילאתי את מקומה. כעבור חמש שנים כשהמנהלת פרשה לגמלאות מוניתי במקומה לנהל את בית הספר. עבודה לא קלה אך הנאה צרופה בצידה.

ספרי על עבודתך כמנהלת בבית הספר לילדים חרשים?

כמנהלת בית ספר 'ניב' התמודדתי עם מטלות מגוונות. אחד הדברים המרכזיים שעמד לנגד עיניי הוא הענקת בסיס חזק לאוכלוסייה לקוית השמיעה; בסיס שיאפשר להם להשתלב ולהתמודד עם האוכלוסייה השומעת בכל המישורים, בשאיפה לשילוב מוצלח שלהם בקהילה. בחרתי תוכני לימוד כמו 'כישורי חיים', שיעשירו את עולמם ויחזקו את ביטחונם העצמי, ויאפשרו להם להתנהל בקהילה בקלות ככל שניתן.

הצוות היה שותף מלא וביחד חשפנו והעשרנו את כישורי החיים שלהם. למשל: הרבינו ביציאות מחוץ לכותלי בית הספר, נסענו יחד באוטובוס, נכנסנו למקומות ציבוריים מגוונים, וכד'. אחד הנושאים החשובים שבהם התעמקנו היה 'נושא זהירות בדרכים'. לשם כך הפכנו את המסדרון בקומת הכיתות למערכת כבישים עם רמזורים, שלטים ותמרורים. התלמידים התנסו והשתמשו בידע שנרכש בשטח בית הספר לסביבה הקרובה, בסביבת מגוריהם, בעיר ובארץ כולה.

דבר נוסף, שהיה חשוב לי במיוחד, היה גיבוש צוות ההוראה, ליכודו, יצירת אווירה נעימה לעבודה, הכשרות והשתלמויות מרובות כדי להתמקצע עוד ועוד, ולעבוד יחד מתוך הנאה ושמחה. ואכן, כך היה. הצוות היה מלוכד ומפרגן, מקצועי ומשפחתי. עד היום נשמר בינינו הקשר באהבה. לפני כחצי שנה, חגגנו 20 שנים לסגירת בית הספר. ארגנו מפגש מרגש עם מלא נוסטלגיה, חוויות והתרפקנו על השנים הטובות ביחד.

עניין נוסף שעמד בחשיבותו לנגד עיניי היה הקשר שבין התלמידים למשפחתם והקשר של המשפחה עם צוות בית הספר. שילבנו הורים בלימודי שפת הסימנים ודאגנו לחברם יותר לצורכי ילדיהם. הרגשנו שאנחנו יחד תורמים למאמץ להכשיר, ללמד, ללוות את הילדים בדרכם אל העצמאות.

מה היו מעשייך מאז פרישתך לגמלאות?

בשנת 2005 עם סגירת בית הספר פרשתי לפנסיה. בחודשים הראשונים 'טיפסתי על קירות'. הייתה חסרה לי מאוד הפעילות האינטנסיבית בבית הספר. למזלי, באותו זמן נפתח קורס מתורגמנים לשפת הסימנים במכללת בית ברל. עבורי זו הייתה פשוט המשכיות טבעית. עברתי ריאיון ומבחני קבלה והתקבלתי לקורס מתורגמנים לשפת הסימנים הישראלית.

משנת 2006, השנה שבה התחלתי לתרגם לחרשים, ועד היום, אני עוסקת בזה. רוב הפונים אליי, הינם תלמידים מבית הספר, מכל השנים שבהם לימדתי וניהלתי. ליוויתי אותם כמתורגמנית בכל מקום אפשרי בקהילה, כמו קופת חולים, ביטוח לאומי, מס הכנסה, בתי משפט, בתי ספר לנהיגה, בנהיגה מונעת, ואפילו הייתי נוכחת בלידה של אחת התלמידות, חוויה מרגשת ומרוכמת נפש.

התחברתי מאוד לתחום הנהיגה המונעת והחלטתי להתמקצע בתחום לימודי התיאוריה. ליוויתי תלמידים רבים בלימוד לקראת תיאוריה, וההצלחות הרבות שלהם במבחני התיאוריה, הסבו לי אושר גדול. מאז שהגענו לפאלאס אני מתרגמת מרחוק בווידאו וזום בלבד. אמנם זו לא אותה חוויה כמו בעבר, אבל פרצתי דרך בתחום התרגום מרחוק, דבר שהיום הפך למקובל בארץ ובחול"ל, וגם על זה אני מודה ומברכת. מקווה להמשיך בתחום כל עודני מסוגלת לסייע.

יהודית וצבי וכל אשר להם

פירור זיכרון

פיירורי זיכרונות

יוליה גאוכמן: חוויות מעצבות בסיפור היי

מראינת

ציפי רובין

יוליה נולדה במוסקבה (1943) למשפחה מתבוללת; אימה עבדה בבנק הראשי במוסקבה, אביה היה מהנדס ולה אחות אחת. ילדותה ונעוריה עברו עליה בעיר הולדתה. לאחר נישואיה בגיל 17 היא החלה לבנות את עתידה המקצועי וסיימה את לימודיה באוניברסיטה בתחום הנדסת חומרים. בשנת 1971 נודע לבעלה, שהיה פרופ' למתמטיקה באוניברסיטה, שיהודים הצליחו לקבל אישורי עלייה לישראל. הוא שנה את השלטון הסובייטי, חלם תמיד לברוח ולא פחד להילחם על אישורי עלייה. למרות שכלל לא היה בענייני ציונות ולא היה לו וליליה מושג על ישראל, הוא חשב שזו הזדמנות גם עבורו לעזוב את ברית המועצות. בזכות השכלתו ותחום עיסוקיו הוא יכול היה להגר לכל ארץ מערבית ולהשתלב בכל אוניברסיטה, אך בגלל גילויי האנטישמיות שחווה, החליט לעלות לישראל. בינואר 1972 יוליה, בעלה ובתם שהייתה כבר בת שמונה, עזבו את ברית המועצות ועלו ארצה. בעלה היה אחד המדענים הראשונים שקיבל אישור עלייה לאחר התמודדות עם השלטונות.

המשפחה הקטנה הגיעה למרכז הקליטה באשקלון והחלה את דרכה בארץ ללא קרוב וללא מודע; ממש החלה לבנות את החיים מאפס: ראשית - ללמוד עברית באולפן, ושנית, לחפש עבודה, שאכן נמצאה במהרה. הבעל הוזמן לריאיון באוניברסיטת בן-גוריון בנגב בבאר שבע, וזו הייתה הפעם הראשונה שהם שמעו את השם 'באר שבע'. ובאותו פרק זמן הוצעה ליוליה עבודה במעבדה במחלקה להנדסת חומרים גם כן באוניברסיטה. שניהם קיבלו את הצעות העבודה, ארזו את המיטלטלין, עזבו את אשקלון והגיעו לבאר שבע.

הם קיבלו מהסוכנות היהודית דירה בדרך מצדה, סמוך לאוניברסיטה. יוליה לא ידעה "לאן היא נפלה", כי כל מה שראתה מבעד לחלון, היו בדואים וגמלים. לאט-לאט השניים פילסו את דרכם באקדמיה וביססו את החיים המשפחתיים, נולדו בת וכן, הבת הגדולה נכנסה לבית הספר, ונראה כי החיים בישראל מאירים להם פנים: יש בית, יש עבודה והילדים מסודרים במוסדות החינוך. החיים נכנסו למסלולם ועתה יוליה התפנתה ליהנות גם מתעסוקה בשעות הפנאי שלה.

עוד כשהיו במרכז הקליטה באשקלון, אבא של יוליה ביקש ממנה ליצור קשר עם אחיינו בארצות הברית. האחין בוריס פרגל, שעזב את רוסיה בזמן מהפכת 1918, הפך למדען ואיש עסקים ידוע בניו יורק. יוליה יצרה קשר איתו ועם אשתו הציירת אלכסנדרה (צטלין) פרגל, אשר התחנכה בברית המועצות,

אלכסנדרה פרגל
(1984-1907)

גדלה לצד גדולי האומנים של תקופתה שהתארחו בבתי משפחתה ברוסיה ובצרפת, והפכה בבגרותה לאומנית בפני עצמה. היא השתקעה בארצות הברית ויצירותיה הוצגו במוזיאונים בניו יורק. בין עבודותיה: הגדה של פסח מעוטרת בציוריה.

יוליה הייתה מעורבת בגורל האישי והמקצועי של אלכסנדרה, שלא היו לה ילדים. הקשר בין השתיים הלך והתהדק כאשר בשנת 1980 יוליה ומשפחתה יצאו לניו יורק לשבתון של בעלה שהוזמן להשתלב בפרויקטים מדעיים באוניברסיטה של ניו יורק. שנה לאחר מכן, הוא הוזמן לאוניברסיטת אילינוי, והמשפחה עקרה לשם לשלוש שנים. לאחר ארבע שנים המשפחה שבה (1984) לבאר שבע אך לא לזמן רב. כעבור שנה הם חזרו לאילינוי, והפעם ל-40 שנה. באילינוי יוליה הגשימה את החלום המקצועי שלה, היא עזבה את תחום הנדסת החומרים ועשתה הסבה מקצועית לעוזרת מחקר בספריית האוניברסיטה.

כל אותן שנים יוליה הייתה בקשר הדוק עם אלכסנדרה פרגל, שכאמור לא היו לה ילדים, והיא הפקידה בידי יוליה את העיזבון שלה, אוסף אומנות רוסית שכלל ציורים יקרי ערך שלה ושל אומנים רוסיים, וארכיון שהכיל התכתבויות עם אנשי תרבות רוסיים. עם הזמן, יוליה תרמה חלק מהארכיון לספריות אקדמיות ו-22 ציורים של אלכסנדרה למוזיאון לאומנות ישראלית ברמת גן.

יוליה והציורים של אלכסנדרה פרגל

כיום (2025) מוצגות התמונות של אלכסנדרה פרגל במוזיאון לאומנות ישראל ברמת גן בתערוכה הנקראת "לכי לך", יחד עם עבודותיהן של עוד שתי אומניות. בלב התערוכה עומדות עבודותיה של אלכסנדרה שנתרמו לעיר על ידי יוליה גאוכמן, שכאמור היא אמונה על העיזבון ועל הארכיון של אלכסנדרה. הציורים שתרמה יוליה מהווים חלק מאוסף הקבע של המוזיאון.

סוף דבר, בשנת 2016 נפטר בעלה של יוליה והיא עברה לשיקגו עד שנת 2022. אחת מבנותיה שבה לארץ ויוליה באה לבקרה בביתה בתל אביב והחליטה להישאר בארץ, דווקא בנגב; היא התאהבה מחדש בבאר שבע והרגישה בה בבית. באותה שנה יוליה הגיעה ללהבים כדי להתרשם מפאלאס ונשארה. יוליה נהנית מפעילויות החברה והתרבות ולוקחת חלק בבחירת טניס שולחן של פאלאס.

יום עבודה עם מושקו

מאת

פרדי כהן יונתן

הגעתי ארצה במסגרת עליית הנוער באמצע שנות ה-50. נשלחתי עם קבוצת ילדים, ביניהם חברי רפי, לכיתה ט' - א' תיכון, אל בית הספר החקלאי 'מקווה ישראל'. הגענו כמה ימים מוקדם יותר משאר ילדי המחזור, ועד לתחילת שנת הלימודים הועסקנו בעבודה בשדות.

לנו, תלמידי כיתה ט' - א' תיכון, קראו אליפים. היינו במעמד חברתי הנמוך ביותר והיינו נתונים להתעללויות די תכופות מצד ילדי הכיתות הגבוהות יותר. לתלמידי כיתה ב' תיכון קראו בטיחים והם, לאחר שנה קשה כאליפים הרגישו אדונים לגורלם ולגורלנו האליפים, וכך הלאה ג' - ג'מילים. הג'מיל מיושב ומקבל אחריות על קבוצת ילדים גם לעבודה בשדות, ו-ד' דליתים הרגועים יותר והנעימים כי הם כבר יוצאים לפנסיה.

ביום העבודה הראשון, עבדתי בעידור בין שורות עצים במטע צעיר. זו הייתה עבודת פרך, בחום הכבד, תחת שמש חזקה, באוויר שהתמלא לחות וברחשים, ותחת עינו הפקוחה של ג'מיל קשוח. תוך זמן קצר התנפחו שתי ידיי ובשורשי האצבעות צמחו שלפוחיות. בכל זאת התעקשתי והמשכתי לעבוד עד סוף היום. לאחר המקלחת ויתרתי על ארוחת הערב ומיד הלכתי לישון עייף ורצוף.

למוחרת, צירפו אותי אל רפי בהובלת ארגזי ירקות בעגלה הרתומה לפרד. העבודה הזו נחשבת לקלה יותר. אבל הפרד היה... מושקו. רפי, בעל ניסיון של יום אחד בלבד בעבודה הזו, הרגיש עצמו מומחה.

"שמע! אני עבדתי אתמול עם מושקו. זה הפרד הכי פראי והכי מסוכן שיש ב'מקווה'. כאשר נחזיר אותו לאורווה ונתיר אותו מן העגלה, הוא בטח ירצה לברוח. אל תעזוב אותו בשום פנים ואופן! אין מה לפחד".
 "אתה בטוח?"

"כן, כן. אני כבר יודע איך לטפל בו. סמוך עליי ועשה בדיוק מה שאני אומר לך".
 ב'מקווה', הפרד היה כוח העבודה העיקרי ושימש להובלה, קילטור, ריסוס וכל מיני עבודות שדה. הטרקטור היה המחליף העתידי שלו. מושקו היה פרד שחור, יותר גדול מן הפרדות האחרות וגם לא 'כל כך' ממושמע. כאשר היה מתחשק לו, הוא היה עוצר את העגלה באמצע הדרך ואוכל עשב למרות ההצלפות שהיה חוטף. התלמידים התייחסו אליו בפחד וגם ביראת כבוד. הוא היה פרד... עקשן.

במהלך העבודה, אנו חולפים בעגלה דרך שדות ירוקים ופוגשים תלמידים נוספים המועסקים בעבודות חקלאיות שונות. כולם שזופים, חלקם עובדים בגופיה בלבד, במכנסיים קצרים וכובע טמבל על ראשם. הם קוטפים את הירקות ומרכזים את הארגזים המלאים בקצה השדה. אנו מעמיסים אותם על העגלה ומובילים אותם אל בית האריזה. כאשר עוברים ליד הכרם, אני קופץ מן העגלה וקוטף לי ולרפי כמה אשכולות ענבים.

זרפך משלנו

"הינה עוד אליף רעב", צועקת לעברי שוש הבטיחית תוך צחקוק קל. גם אנחנו התלהבנו לפני שנה, עונה לה חברתה מתוך הקבוצה העובדת בשדה הסמוך. אני עומד על העגלה, מחזיק במושכות דיו! דיו! ומושקו דוהר כפי שרק מושקו יודע לדהור. הרגשה כל כך נעימה! איזה חופש! האוויר הספוג ריחות מן העשבים הלחים ומעצי הפרי והברושים ממלא את ריאותיך עד לשיכרון חושים. האור בהיר ורוח נעימה מלטפת אותך. דיו! דיו! איזו גאווה. לא ייאמן! אני, תלמיד עירוני מחוץ לארץ ששם למדתי מקריאת ספרים בלבד על חיי האיכר הקשים בכפר, על מאבק האיתנים של החקלאי במזג אוויר בלתי יציב, והינה אני ממש חי את החיים האלה כתלמיד בבית ספר החקלאי הראשון 'מקווה ישראל'. דיו! דיו!

בסוף יום העבודה, אנו מגיעים אל הרחבה שלפני האורווה בעגלה שלנו. הרחבה הומה תלמידים המחזירים את הפרדות לאורווה. עגלות לא רתומות עומדות שם, ויש עוד עגלות אחרות המגיעות ומהן קופצים תלמידים ופונים ברגל לעבר מגוריהם. תלמידים אחרים מתירים את הפרדות מן העגלות. שומעים ברחבה קולות 'דיו, אויסה' הם מכוונים אותן, על ידי משיכה קלה ברסן, אל השוקת בקצה האורווה לשתות מים, ועוברים בין שתי שורות של פרדות, ומשם חזרה אל מקומם הקבוע. הדרך הזו אל השוקת בין שני טורי פרדות כשאחוריהן כלפינו מסוכנת מאוד מפני שפרד מסוגל לשלוח 'זוגית': התרוממות הרגליים האחוריות והכנסת בעיטה חזקה מאוד לעבר הקורבן. צריך להיזהר לא לעמוד אף פעם מאחורי פרד. סיפרו לנו על מקרים שנגמרו באסון.

רפי באמת צדק. ברגע שאנו מתירים את מושקו מן העגלה ומחזיקים אותו ברסן, כל אחד מצידו האחד, מושקו מרים בבת אחת את ראשו. כמובן, רפי מיד בורח ומשאיר אותי מול מושקו. ראש גדול ומפחיד, חזק מאוד, שחור, מתנשף, מזיל ריר. זו הייתה הפעם הראשונה שעמדתי כל כך קרוב לראשו של פרד. מושקו ממשיך בשלו ומרים אותי ממש מעל לפני הקרקע. אני לא עוזב אותו. מחזיק את הרסן בשתי ידי בכל כוחי. השלפוחיות מתפוצצות וידי שותתות דם. לאחר מכן מושקו התרומם וטלטל את גופי אנה ואנה. אומנם פחדתי אך לא הרפיתי. גם אני התעקשתי כמו... פרד.

פרדי (מימין) בחורשת האיכליפטוסים במקווה ישראל

ג'מיל אחד, שעמד רחוק, צעק לעברי: "אליף! עזוב את מושקו וברח מיד!" פחדתי מהג'מיל יותר מאשר ממושקו, והסתתרת

מתחת לעגלה סמוכה, שם שכבו עוד כמה תלמידים מבוהלים. מושקו שהרגיש חופשי, השתולל והתגלגל בכל שטח הרחבה תוך העלאת ענני אבק. איזה פחד! לבסוף, מושקו בורח בדהירה אל השדה הפתוח. הפעם רפי 'אוזר אומץ' ורודף אחריו תוך הקפדה יתרה על מרחק ביטחון. הוא מנסה, יחד עם תלמידים אחרים, לכוון אותו חזרה אל האורווה תוך הנפת הידיים.

אני לא עזרתי לרפי. במקום זה, פניתי אל מנהל העבודה של החווה ואמרתי לו בכעס, בעברית הקלוקלת שלי:

"אני פה לא! אני פה לא!"

הנר של העני

מאת

דן קליר

בעיירה קטנה על מורדותיו של הר, בלילה אפל וחרישי, הוא מדליק נר קטן בבקתת עץ נמוכה שקירותיה שחוקים, ומחלונה הקטן מבצבצת הילת אור חלשה, אך מספיקה כדי לחשוף פנים עייפות שצופות אל מעבר לחלון. הוא עבד קשה כל ימיו, ידיו היו סדוקות, גבו כפוף ופרנסתו דלה.

מנגד, באור חזק, בדירה של גביר, לאורן של עששיות רבות שהציפו בזיון את הבית הגדול, נצנצו מטבעות כסף וזהב על שולחן רחב. הוא שופך שקיות של מטבעות הנערמו זו על גבי זו בשורות רבות, נוצצות ובוהקות כמו כוכבים שנפלו מהרקיע, מונה אותן בקול כשצליל המתכת המתגלגלת מלווה אותו.

העיניים הדלות התעקשו לעקוב. כל מטבע נספרת בלחישה, שמא מישהו ישמע וינסה לעמעם מעט מן הברק: "אחת... שתיים... שלוש..." אבל הזמן התקצר. הנר התקצר עוד יותר.

הלהבה רעדה. ברקע נשמע רחש חרישי של להבה דועכת, המדמה אור אל מול ים החשכה. היא נבלעה באחת.

העני נשאר באמצע מניינו. ידו עוד ריחפה באוויר כאילו היא אווזת במטבעות שלא היו לו מעולם. הוא הבין כי אין זה הכסף שנגמר, אלא האור.

תם זמנו. ידע שאם יבזבז את כל אורו בספירת אוצרות של אחרים, ממילא לא יישאר לו כלום.

הוא יישב שם בחושך, דומם. חש כיצד מחשכה יכולה לצמוח תובנה:

מי שמבזבז את אורו בלספור אוצרות של אחרים, מאבד את האוצר היחיד שבאמת שלו - את הנר הקצר של חייו.

“יגיע פפיה פי תאכל - אַשְׁרִיָּה וְטוֹב לָךְ” (תהילים, קמה ב)

נרפך משלנו

ללא כותרת

מאת

זיוה כהן

הימים נשפכים באיטיות רבה
 כמו דבש סמיך מכל עץ
 והשמש שוקעת מעט מוקדם
 מלטפת עור שקימט הזמן
 הצעדים זהירים
 אבל המבט עמוק
 רואה את כל שהיה
 ואת מה שכבר לא יהיה.
 הברך חורקת כמו דלת ישנה
 הראי מספר לי סיפור חדש בכל יום
 על קמט טרי שנולד בלילה
 או שיער לבן שצץ בלי רשות
 אני מחייכת אליו
 הרי שנינו כבר יודעים את האמת.
 שמות נשכחים
 אך לא התחושות
 ריח של עוגת תפוחים
 שכל כך אהבתי לאפות
 חיבוק חם של ידיים קטנות
 או צליל מפתח בדלת
 כשהבעל חוזר.
 הגוף מאט
 אבל הלב עוד רוקד
 הבית שקט
 והעט עוד בידי
 לא נכנע לשנים
 ממשיך לכתוב את סיפור החיים.

זיוה

זמן משלנו

זרים ברכבת

מאת

משה טובל

שקשוק הגלגלים במסילה יוצר מנגינה חד קצבית, שתי פעימות:
'עלם - עלמה' - 'עלם - עלמה' - 'עלם'...

תוהה מאיפה זה בא? אה, משני הצעירים, היושבים במושב מקביל, חייל ונערה, ממלמלים, צחוקם מרחף בחלל הקרון. 'ודאי הכירו זה עתה, בנסיעה הזאת', אמרתי לעצמי. שקועים בשיחה, ובין לבין עולים צחקוקים ונענועי הסכמה.

'עלם - עלמה' - 'עלם - עלמה'... 'עלם'... שקשוק הגלגלים במסילה מתקתק בראשי.
הם נראים יפה יחד. בחוץ הנוף חולף ביעף.

נזכר בזמן אחר במדי זית, יושב בקרון רכבת, לצד נערה.

נענועי הקרון יוצרים מגע עדין בינינו. אני מגניב מבט בשערה הגולש על כתפיה, חושב "אילו רק דיברנו", שחתי לעצמי, "איך זה קרה לך?" שומע פתאום את קולה מדבר אליי, מלווה בחיוך קל, תחת לעיניים אפורות רציניות. כוונתה לידי הימנית הנתונה בגבס מתחת לשרוול.

"נפלתי לא טוב", חייכתי, מופתע מהמשאלה שנענתה. "ככה זה בצבא, קורים דברים", ולעצמי אמרתי: "נחיתה לא מוצלחת נחתת".

"גם אחי הצעיר נפל מהאופניים ושבר את ידו, עכשיו גם ידו בגבס", אמרה כשהיא מחייכת, מעודדת בחיוכה.

אני שואל אותה, ליצור רצף לשיחה: "סיימת תיכון?"

"מזמן", היא עונה, "בחודש הבא אני מתגייסת..."

"אהה, בהצלחה", מאיר אליה פנים.

נענועי הקרון יוצרים מגע נעים בינינו. שומע קולן של שתי הנשים היושבות מאחורינו, משוחחות בצרפתית. אומרת האישה המבוגרת לצעירה: "ראי איזה זוג יפה שניהם", והוסיפה

"Mon Dieu fait quelque chose" (אלוהים, עשה משהו).

חייכתי לשמע הדברים. גם הנערה חייכה, צחקה, "אתה מבין צרפתית" קבעה, ממשיכה לצחוק...

נרפף משלנו

"כן, מבין".

"זאת דודתי והבת שלה, הן הגיעו מצרפת, לא יודעות עברית". הצחוק עדיין בעיניה.

הרכבת האטה, היא קמה, ישרה תצאיתה. שתי הנשים מאחורינו, קמו גם הן.

"אנחנו יורדות כאן", אמרה, נוגעת בידי הנתונה בגבס. "להתראות", אמרה, "להית' ענית".

הרכבת עצרה בתחנה. הן ירדו.

הבטתי מבעד החלון אליהן, עומדות על הרציף, היא הסתכלה לעברי ונופפה אליי בידה, אמרה משהו, אך לא קלטתי מה היא אומרת. נופפתי אליה חזרה.

מים רבים זרמו מאז אותה נסיעה ברכבת.

אני יושב עכשיו בקרון רכבת כמו אז. הרכבת זזה, הותירה את התחנה מאחור.

שוב שקשוק גלגלים במסילה משמיע: עלם - עלמה - עלם - עלמה - עלם - עלמה...

צביטה של פחד מתגנבת לתוכי, היכן אהיה בעוד עשר שנים? חמש שנים? שנה?

זיכרונות עולים, ואני מונה את תחנות חיי.

הכתובית הדיגיטלית בקרון מורה על התחנה הבאה - 'התכונן לרדת'. קמתי, מגניב עוד מבט בזוג הצעירים, החייל והנערה, נזכר בנערה שלצידה ישבתי, ודודתה, האומרת:

"Mon dieu fa it quelque chose" (אלוהים, עשה משהו).

אהבה נסתרת

רוח ערב תנשב, אש ערביים יישק המים
קצף גל על סלע, יך.

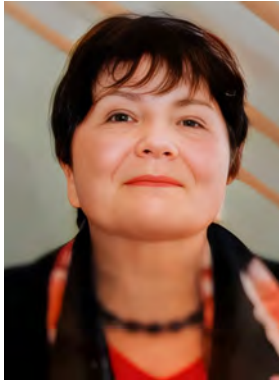
ריס עפעף מלוח. לבבי נוהה אליה.
הד קולה קורא לי, בוא. או קולי הוא זה,
קורא אליך לבוא.

רסיסי אהבה ביישנית נוטפת חיל חשש
שמה דלת לא תפתח.
הוי שמיי שמיים עיזרו, חץ תשוקתי לא יחטיא.

מוסר גופי כחומר למגע קסם ידיך.
יין שפתותיך כשלהבת יוקדת.
לצלול תהומות אגמיך, איכה תלכד נשמה
במכמונת אהבה. אז ינעם צליל מיתר,
עת השניים היו אחד עולים בלהבה.

נופך משלנו

"דני, פוס טואה" ("דני, זוזי")

מאת

דניאלה חיון

לא מזמן הייתי בהרצאה שלוותה בסרט שכולו מופע בלט מרהיב ליצירות שופן. הרקדנים נעו על הבמה ונראה שכוח הכבידה לא פעל עליהם... הם עשו פירואטים מרהיבים, נעו בקלילות ובעידון, ונדמה כי עפו באוויר. הרקדנים בתנועתם הקלילה העלו בזיכרוני תמונות אחדות מילדותי הרכה.

הייתי ילדה כבדת תנועה. רבות מבנות כיתתי למדו בלט. ואני - לא.

במשך שנים רבות, כשפעלתי בכבודות איטית, היה אבי מקנטר אותי ומכנה אותי בצרפתית:

"Dani pousse toi", שפירושו: "דני, זוזי". הכינוי בא לי מאירוע כואב:

הייתי כבת 4-5. באותו יום אבי עדר בגינה שבפתח ביתנו. עמדתי צמודה אליו. הוא פנה אלי: "דני, פוס טואה" ("דני, זוזי"), ואני הזזתי את רגליי מספר מילימטרים. ושוב ביקש. וכך מספר פעמים. כנראה בשנייה של חוסר ריכוז, הוא הניף את המעדר ופגע באחת מבהונותיי. את הצלקת מלפני 70 שנה אני נושאת עד היום.

בבית הספר, שיעורי ספורט היו לי לסיוט. במשחקי כדור, כשנחלקנו לקבוצות, נבחרתי תמיד אחרונה.

בכיתה ט' כשכולם הקיפו את בית הספר בריצה, אני יכולתי רק ללכת. כאשר מרחוק הייתי קולטת את יוסי, מדריך הגדנ"ע שבחן את פעילותנו, מייד עברתי לריצת התנשפות כבדה, חשה באבן כואבת וטורדנית בצד ימין של בטני.

פעם כשכל תלמידי השכבה קפצו מגג של מגדל עץ (שנבנה במיוחד למטרה זו), אל שמיכה מתוחה מוחזקת בידי תלמידים, הפחדנים שבינינו הכריזו בחרדה: "אני לא קופץ!!!"

יוסי המדריך מייד ענה: "כולם קופצים, ללא יוצא מן הכלל".

אני השתדלתי להיות בין האחרונים בתור. עליתי למגדל המאולתר ברגליים רועדות. נשימתי נעתקה. עודדתי את עצמי: "סיפרי עד שלוש וקיפצי... כולם יכולים, אז גם את... אל תחשבי, פשוט קיפצי..."

נרפף משלנו

עצמתי את עיניי מוכנה לקפיצה הגדולה וספרתי: "אחת, שתי-ים שלו-ש", אך רגליי נצמדו ביתר שאת לרצפת המגדל... התעשתי לקול חבריי שעודדו: "דני-אלה! דני-אלה!" הבטחתי לעצמי שהפעם אקפוץ. עמדתי בקצה המגדל... למטה החברים פרשו את השמיכה... ספרתי שוב "אחת, שתי-ים ושלו-ש". הגוף רכן קדימה לקראת הקפיצה ו... נותרתי מאובנת על המגדל.

ואכן, כפי שיוסי המדריך אמר: "כל התלמידים קפצו, מלבד דניאלה".

דניאלה (בעיגול) צועדת לצד יוסי, מדריך הגדנ"ע החתיך

בקיצור, הכינוי "דני, פוס טואה" ליווה אותי שנים רבות מאוד. כך היה ביום... אך בלילות, בחלומותי, הייתי בלרינה קלילה ומלאת חן העושה פירואטים מרהיבים וכמעט עפה באוויר.

לימים כשבגרתי העומס והאחריות הכריחו אותי לתפקד במהירות כדי להספיק. הפכתי לנמרצת יותר, קלילה יותר.

השנים חלפו, אירועים אישיים טראומטיים, הקורונה, ה-7.10.23 וההפגנות מעיקים עליי. תנועתי כבדה. היום שוב איני חולמת על פירואטים, אך מדי פעם אני רוצה לרקוד, וחושבת: לו לפחות יכולתי בקלילות לצעוד. פגעי העבר וההווה מושכים אותי מטה, ואני רוצה מעלה... "דני פוס טואה" שבה לחיות גם בימים, ואף בחלומות.

"אם שמוע תשמע": סיפור אישי על שמיעה

מאת

נועם רשף

יום אחד במלאת 5 שנים לקיזומו, התעורר יהויכין משנתו כשהוא קודח מחום ורץ אל חדרם של אביו ואימו.

"אבא, קשה לי לבלוע והאוזן כואבת לי", קרא יהויכין כשהוא קופץ על מיטת הוריו. אביו התעורר מנחירותיו העזות וקרר לבנו. "אתה קצת חם", אמר האב, שהיה רופא, והתחיל לבדוק באזור בלוטות הרוק. מיד איבחן: "זו חזרת. בוא נבדוק כמה חום. המממ... זה קצת חום, רק 42.6, אבל נתגבר על זה. בוא נגיד לאימא שתכין לך גוגל-מוגל ואז תרגיש קצת יותר טוב. אקח אותך למקלחת. זה יוריד את החום."

בתום המקלחת והגוגל-מוגל, נרדם יהויכין ושקע בשינה עמוקה. אביו נשאר לידו ליתר ביטחון. למוחרת בבוקר התעורר יהויכין ליום חדש שטוף שמש כשהוא מחייך מאושר. אביו התעורר ונדהם, "איך חום. הילד מרגיש נהדר". הוא קם, נתן לבנו נשיקה ויצא למרפאה.

"יהויכין, בוא לאכול ארוחת בוקר", קראה אימו. אך יהויכין לא הגיב. שוב קראה האם, אך הפעם היא התקרבה לחדרו, הסתכלה עליו ושאלה: "לא שמעת אותי?"

"לא", ענה יהויכין, "ולמה את צועקת עליי?" פתאום יהויכין שם לב שהוא כן שומע, אבל קורה משהו מוזר, יש כל מיני צלילים מוזרים באוזן. "לא נורא, העיקר שאני מרגיש טוב", חשב לעצמו.

עברו השנים ויהויכין שב עם הוריו מארצות הברית היישר לסוף כיתה ג'. הוא נכנס שמח וטוב לב לכיתה. המורה ביקשה ממנו לשבת באחד המקומות הפנויים בסוף החדר.

השיעור החל. המורה דיברה ודיברה, ולפתע יהויכין שמע אותה קוראת בשמו: "יהויכין, מה התשובה לשאלה ששאלתי?"

יהויכין לא הבין מה המורה רוצה ממנו. היא ניגשה אליו והרימה את קולה: "שוב אתה לא שומע את מה שאני אומרת!? אני רוצה לדבר עם ההורים שלך!" יהויכין הביט שמאלה וימינה, מתבייש שכולם מצחקקים סביבו. בהפסקה ניגשו אליו כמה מהם והצביעו עליו כעל "הילד הלא-שומע", שכנראה ישמש להם אובייקט לשעשוע ולעג.

נוסף: משלנו

יהויכין לא יכול היה לשאת את הלעג ורץ הביתה. בערב כשאביו שב מעבודתו, הוא קרא ליהויכין ושאל אותו: "מדוע ברכת הביתה לפני שיום הלימודים הסתיים? המורה אומרת שאתה לא מקשיב בשיעורים".

"זה לא נכון", אמר יהויכין להגנתו, "לא שמעתי אותה וכולם צחקו עליי שאני לא שומע".

"אתה כן שומע, וזה לא בסדר שלא הכנת את השיעורים", השיב אביו.

"אבל כן הכנתי", אמר יהויכין.

"טוב, אדבר עם המורה", סיים אביו את השיחה.

עברו מספר ימים וההורים החליטו לקחת את יהויכין לפרופ' אלידן, רופא א.א.ג, שהיה בעבר סטודנט של האם הרופאה. בתום הבדיקה, שכללה גם בדיקת שמיעה, אמר פרופ' אלידן: "ליהויכין יש אכן בעיית שמיעה. צריך להרכיב לו מכשיר שמיעה שמחייב מעין אנטנה ואוזניות" [אלו היו מכשירי השמיעה באותם זמנים].

"לא", אמרה אימו של יהויכין, "בני לא חייזר והוא לא יסתובב עם אנטנה, אבל ליתר ביטחון כדאי לבדוק עם לילי, קלינאית התקשורת" [שנחשבה אז לאוטוריטה בתחום].

כשנפגש יהויכין עם לילי, היא ביקשה ממנו לחזור כל פעם על כל מיני הברות מוזרות ובכל פעם תשובתו הייתה אחרת. "זה לא יכול להיות", גערה הקלינאית ביהויכין, "אפילו כשאני מגבירה את הקול אתה עונה תשובות שונות. נכון שאתה לא מבין מה אני אומרת?" יהויכין הסמיק, ברח החוצה ולא שב אליה עוד.

כך עם התחושה הזו של "ילד לא-שומע", גדל יהויכין. ברבות הימים לקחו אותו הוריו לקלינאית תקשורת אחרת בבית חולים הדסה. היא גילתה שיהויכין שומע רק באוזן אחת, מנחש את המילים שנאמרות לו ומצליח ביותר מ-70%. לדעתה, "זה לא נורמלי ברמת שמיעה כזו. תופעה כזו לא מוכרת. מדהים".

וכך יהויכין צועד לו לאורך חייו כשברקע הוא שומע את 'הבולרו' של המלחין הצרפתי מוריס ראוול. היצירה מתחילה בחליל אלט אחד עוצמתי, אליו מצטרפים בהדרגה קרן יער, חלילים, חצוצרות וצ'לו. התופים מהדהדים ברקע, ובכל ארבע תיבות מצטרפים עוד ועוד כלים לתזמורת. הצלילים הולכים ומתגברים עד שהתזמורת כולה מנגנת בעוצמה אדירה וכפית, חודרת עצמות. אז מרגיש יהויכין שהמוסיקה דוחפת אותו לצעוד ולצעוד קדימה ולהקשיב.

הסיכה

מאת

בתיה פונדה

אין-ספור מעשיות סיפרתי לבתי בת-שבע על סבתא שלי. למשל, סבתא, שנודעה כבשלנית הכי טובה בעיר, פגעה במוניטין שלה כשהיא שרפה את מאכלי הפסח המיוחדים בגלל פטפוטים עם השכנה. עוד סיפור: סבתא ידעה ושרה את כל האריות של זמרות האופרה. סבתא הייתה ידענית: כשרופא המשפחה איבחן שלאחי הקטן יש כאב בטן פשוט, סבתא, בניגוד לרופא, קבעה שאחי סובל מתוספתן פרוץ ועמדה על כך שהוא יישלח לבית החולים. אני כל כך אהבתי את סבתא שלי המיוחדת, ובת-שבע כל כך נהנתה להקשיב לסיפורי: 'סיפורי אלף לילה ולילה', השתעשענו שתינו.

אבל סיפור מסוים הסתרתי מבתי. אף פעם לא סיפרתי לבת-שבע על הסיכה של סבתא: תכשיט עשוי משבבי יהלומים משובצים בצורת האות "B", מתנת נישואים שניתנה לסבתא-רבה שלי, בושמת. הירושה עברה לסבתא שלי, בלהה, והיא ענדה את הסיכה בכל הזדמנות.

סבתא בלהה הלכה לעולמה בשיבה טובה ואני ירשתי את הסיכה. הייתי מוקסמת מיזופייה ומהזיכרונות המיוחדים שהסיכה העלתה. לעומת סבתא, אני פחדתי לענווד את הסיכה ושמרתי אותה בקופסת תכשיטים מיוחדת. ענדתי אותה רק באירועים מיוחדים, ולאחר מכן החזרתי אותה למקומה בזהירות ובאהבה.

ובכל זאת, הסיכה נעלמה אחרי שענדתי אותה בחגיגת בר המצווה של הנכד. בפעם הבאה כשפתחתי את הקופסה, גיליתי שהסיכה איננה.

נרפף משלנו

אי-אפשר לתאר את העצבות שאפפה אותי! יותר מכול, הרגשתי כל כך אשמה! סבתא שמרה על זכר משפחתה כל חייה הארוכים, ואני זרקתי את הכול לעזאזל. במה אזכור אותה עכשיו? לא רק שכל שאר חפציה נמסרו למשפחה המורחבת, אלא שהאות "B" סימלה את הקשר ביני - ברוריה - לבין נשות המשפחה. משאלתי היחידה, הקבועה, הייתה שהסיכה תצוץ איכשהו, באורח פלא, כדי שגם לי תהיה מזכרת להעביר הלאה. כל כך הרבה פעמים הייתי בטוחה שראיתי מישהי זרה עונדת סיכה דומה; כמעט ניגשתי אליה, ואז נסוגותי, מבולבלת ומאוכזבת.

"זהו זה," התוודיתי לפני בת-שבע. "פשוט התביישתי לספר לך על הסיכה שאיבדתי. אפילו ברגע זה ממש, אינני יכולה לומר לך אם לסיפור יש סוף - אולי בדרך נס הסיכה תופיע, אבל זהו סיפורי האחרון על סבתא."

יום אחד, בת-שבע מיהרה הביתה, נרגשת, עיניה נוצצות. "נחשי מה?!"
"ספרי לי!" התחננתי, ליבי פועם בחוזקה, בתקווה אשלייתית שבתי מצאה את הסיכה.

"תחרות הכתיבה! זכיתי בפרס הראשון!"

"באמת?" הייתי מאוכזבת מכדי להראות התלהבות כלשהי, אבל בת-שבע לא שמה לב.

"הנושא היה: 'בן-אדם שלעולם לא אשכח', וכתבתי על סבתא שלך."

"אבל לא הכרת אותה," מחיתני. "איך זה שאף פעם לא שכחת אותה?"

"מה זאת אומרת, אימא? אני יודעת עליה יותר מכל אדם אחר בזכות כל הסיפורים שסיפרת לי! ועכשיו זכיתי בפרס הראשון. השופטים התפעלו מהתיאור החי של הפרטים. הינה, תראי!"

קראתי את החיבור, כשתמונות מהעבר חלפו מול עיניי תוך הנאה מחודשת. הבנתי לאט לאט שמושא החיפוש שלי נחשף מזמן. אולי היהלומים של הסיכה סנוורו אותי והסתירו ממני את האמת? למדתי אז שהתכשיט האמיתי הוא הזיכרון המורכב של הסבתא-רבה, אותו תיעדה בתי בת-שבע. הסיפור של רצף נשות משפחתי - בושמת, בלהה, ברוריה ובת-שבע - לעולם לא יאבד.

עצים באים בימים

מאת

רפי שטרית

הולך בשביל לאורכו עצים, חלקם זקופי קומה ואחרים נראה שהזמן נתן בהם אותותיו. לכל עץ סיפור משלו ולכל העצים יחד חלק בסיפור התקומה. אילו רק יכלו לדבר היו מספרים מהיכן באו ומתי קבעו כאן שורשים והניבו פירות לדורות. יש שהיו מרחיקים אפילו עד האשל הראשון שאברהם אבינו נטע. הם היו מספרים שאחיהם השתתפו בייבוש ביצות, בכיבוש השממה וביצירת החורש בארץ כולה. אילו רק יכלו לדבר היו מספרים על ימי השלכת ויפי הפריחה, על ימים שמחים וימי עצב, איך שרדו את תקופות היובש ואיך עמדו בלא מעט סערות. כפופים או זקופים אלה עצים נאים.

בשובי בשביל והינה במקום בו עמדו עצים, עומדים עתה אנשים באים בימים, חלקם זקופי קומה ואחרים כאלה שהזמן נתן בהם אותותיו. אך בשונה מעצים, האנשים כן יכולים לספר, איש איש וסיפורו שלו. אני מתבונן בהם ורואה לנגד עיני פסיפס של עם ישראל, מורכב מהחלקים שכל אחד הביא עימו לכאן, למקום אליו נקבצו ובאו כולם. אוסף של סיפורי חיים, אוסף אגדות מהלכות, ואם תשאלו אותם מדוע ויתרו על סביבתם הטבעית, על המקום בו בילו את רוב ימיהם ובאו לכאן ל'פאלאס להבים'? יש שיאמרו שכל חייהם עמלו כדי שיום אחד יוכלו להרשות לעצמם לחיות את הפרק האחרון בחייהם בסביבה מוגנת, מחבקת ותומכת. אחרים יאמרו שאינם מעוניינים ליפול למעמסה על ילדיהם, ואחרים יאמרו ללא היסוס - הפגת הבדידות.

אחתום בשירו של נתן זך, המתבסס על הפסוק מתוך ספר דברים (כ, יט) "כי האדם עץ השדה", שאין מתאים ממנו להדגיש את הדמיון בין האדם לעץ: שניהם צומחים, נטועים, עושים זרעים ופירות ונגדעים.

כי האדם עץ השדה
כמו האדם עץ השדה צומח
כמו העץ האדם נאדם.

נרפף משלנו

אריס ואריה ישרי

מכתוב - זו המילה שחלפה בראשי כאשר שמעתי את סיפור היכרותם של מרים ואריה, שהרי מה הסיכויים שבחורה מקריית טבעון תפגוש בחור מחדרה ועוד בבאר שבע, וכעבור שנתיים יינשאו ויקימו בה את ביתם? קראו ושיפטו בעצמכם.

מרים השתחררה מצה"ל לאחר שירות צבאי בנח"ל בקיבוצים 'דורות' ו'גזר', והחלה לעבוד לפרנסתה בלשכת המס בחיפה. המחשבה 'מה ללמוד?' הטרידה את מנוחתה, כי הלא צריך לרכוש מקצוע?! באחד הימים הגיעה לאוזניה שמועה שעומד להיפתח קורס לבורנטים מטעם משרד הבריאות ומשרד העבודה בעפולה ובבאר שבע. הרעיון קסם לה, כי על פי התוכנית, הקורס עתיד

היה לכלול חצי יום לימודים, וחצי יום סטאז' בבית החולים. המתקבלים אמורים היו לקבל מלגת לימודים שתכלול לימודים ומגורים בחינם. מרים שהייתה בוגרת המגמה הביולוגית בתיכון בקריית טבעון, חשבה שמצאה את הפתרון האולטימטיבי בשבילה, ונרשמה לקורס בעפולה, הקרובה למקום מגוריה. על באר שבע כלל לא חשבה. לימים, בהתקרב המועד נודע לה שהקורס בעפולה לא ייפתח, ובליט ברירה מצאה עצמה בבאר שבע הרחוקה.

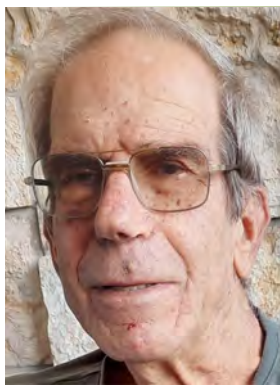
אריה עלה לארץ לבדו מארגנטינה בהיותו בן 19 והחל ללמוד באולפן. הוא גויס לחיל השריון ושירת כמפקד טנק. כאשר השתחרר בשנת 1966 עבד לפרנסתו בעבודות מזדמנות, והקדיש מחשבה להמשך דרכו: מה לעשות הלאה? מה ללמוד? ההזדמנות נפלה לידיו כפרי בשל. שכנה סיפרה לו שעומד להיפתח בבית החולים בעפולה קורס לבורנטים שיכלול לימודים ומגורים בחינם. בהיותו חייל משוחרר, על כל המשתמע מכך, חשב שיהיה זה פתרון מושלם למצבו, גם מכיוון שתחום הכימיה, ביו-כימיה, כימיה אורגנית, היה תחום עניינו. מכיוון שהקורס בעפולה לא נפתח בסופו של דבר, הוא נרשם לקורס בבאר שבע והתקבל.

כאשר החלו הלימודים בבית החולים המרכזי לנגב (לימים, סורוקה) בבאר שבע, היו מרים, בת ה-20, ואריה, בן ה-23, בין 15 הסטודנטים שהתקבלו, והחלו בלימודיהם. כל החבורה התגוררה בשכונות בבניין קומות משותף סמוך לבית החולים. עם הזמן נוצרו קשרים חברתיים בין הלומדים, וכבר בשנה הראשונה אריה 'התלבש' על מרים ולאט-לאט הם בנו את חברותם. התהליך היה טבעי והבשיל לאיטו. שבועיים בתום הקורס נערכה חופתם בחיפה, לאחריה הם השתקעו בבאר שבע. מרים עבדה כלבורנטית במעבדות בית החולים סורוקה ותוך כדי הקמת המשפחה היא סיימה באוניברסיטה הפתוחה תואר ראשון במדעי החיים. אריה עבד כלבורנט במעבדה בקופת חולים ג' (דאז) ואחר כך בבית החולים סורוקה. במהלך עבודתו הוא למד והשלים תואר ראשון בביולוגיה, תואר שני בפרמקולוגיה ותואר שלישי (ד"ר) בפיזיולוגיה של הכליה, כולם באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. כיום, מרים ואריה הם הורים לבן ולבת, ולהם 6 נכדים. משנת 2022 הם גרים בפאלאס.

מזעבֵר לאגדר

רהט - 'העיר שלנו'

מאת

עזרא פימנטל

מודל העיר וסביבתה

תושבי יישובים בפריפריה זקוקים לשירותים ברמות שונות. ברמה הצרכנית היומיומית מדובר במצרכי מזון ובשירותי בריאות בסיסיים; הם מסופקים בדרך כלל בכל יישוב. מצרכים ושירותים ברמה גבוהה יותר, כגון חינוך, תרבות וגם מוצרים ביתיים בני קיימא, מסופקים ביישובים גדולים יותר או במרכזים אזוריים: אילת, דימונה, ערד, אופקים ועוד, שהם מרכזים כאלה. גם מבועים, צוחר ואבן שמואל ועוד הם מרכזים אזוריים לא עירוניים. ככל שעולה הדרישה, והמחירים בהתאם, עולה גם המרחק למרכזים שהופכים להיות מרכזים מחוזיים. באר שבע היא המרכז המחוזי של הנגב והדרום. המשך המדרג הגיאוגרפי-כלכלי הזה הם מרכזים ארציים, שהם הערים הגדולות ביותר במדינה או בסביבתן. לשרשרת הזאת הצטרפה בשנים האחרונות גם רהט, בתור מרכז אזורי ומרכז מחוזי אליו מגיעים תושבי יישובים רבים מהסביבה הקרובה והרחוקה יותר. חריג בשרשרת הזאת הוא אזור התעשייה 'עידן הנגב' הממוקם ברהט. האזור הוא שותפות בין מועצה אזורית בני שמעון, להבים ורהט, שהוא ברמה ארצית.

הכניסה הדרומית לרהט מעוצבת ככניסה לאוהל בדואי

העיר רהט - מראה כללי

תושבי מועצה אזורית בני שמעון וגם להבים ורהט, משנים בשנים האחרונות את הרגלי הצריכה שלהם ועוברים מבאר שבע למרכז המסחרי החדש ברהט, ובכך חוסכים זמן וכסף. מנגד, גם תושבי רהט רבים באים לעבודה באזור התעשייה המשותף ללהבים וגם למועצה האזורית, במקום לחפש תעסוקה במקומות מרוחקים יותר. דבר זה הוא מאפיין חיובי לדו-קיום בריא ביניהם. כך גם תחנת הרכבת להבים-רהט הממוקמת באמצע הדרך ביניהם ומשרתת גם את תושבי מ.א. בני שמעון.

המגורים

רהט היא הגדולה מבין עיירות הבדואים בנגב. היא הוקמה בשנת 1972. בשנת 1994 היא זכתה למעמד של עיר, וכיום מתגוררים בה כ-80,000 תושבים. לרוב, התושבים מתגוררים בבתים בני שתי קומות שמכילים משפחות גדולות: גבר הנשוי למספר נשים או הורים מבוגרים ובניהם הנשואים. מעטים הם הבדואים הנוודים שחיים באוהלים. רובם נמצאים בעיצומו של מעבר ליישוב קבע; מעבר המחייב שינויים באורח חייהם המסורתית. כך שהעיר רהט והחיים במסגרתה משקפים את החברה הבדואית המשתנה, חברה שהופכת מודרנית יותר ויותר ועם זאת נשארת נאמנה גם לערכי המסורת. רהט בנויה מ-32 שכונות נפרדות ובהן בתים דו-קומתיים. בכל שכונה מתגוררת חמולה, וכבישים או ערוצים טבעיים מפרידים בין שכונה לשכונה. הבנייה הלא צפופה וההפרדה בין השכונות יצרו עיר המשתרעת על שטח גדול יחסית, ונראה שבעתיד עוד תגדל ותתרחב, בעיקר לנוכח קצב הריבוי הטבעי הגבוה בחברה הבדואית. מאחר שאי אפשר לחרוג מגבולות השטח שהוקצה לעיר, אין מנוס מבנייה לגובה. כלומר, יאלצו לבנות בתי דירות רב-קומתיים, שיאפשרו קליטת מספר רב של תושבים בשטח מצומצם.

תעסוקה

מעבר הבדואים מחיי נוודות למחצה ליישוב קבע, השפיע גם על מקורות שבעבר עסקו בעיקר בגידול מקנה, ואילו כיום ישנם ברהט ובעיירות אחרות בעלי מקצוע רבים. קיים הבדל בין סוגי הפרנסה של הצעירים והמבוגרים, שאינם עוסקים בעיסוקים בדואים מסורתיים. מרכז עירוני ראשי ממוקם במרכז העיר וכולל בנקים, סניף דואר, עירייה, שוק וחנויות.

התושבים מוצאים את פרנסתם במקצועות מגוונים, עצמאיים ושכירים כאחד, כגון מסגרים, נהגים, חשמלאים, אחים וגם לא מעט מורים, רופאים ובעלי מקצועות חופשיים. מהתושבים, מבוגרים וצעירים כאחד, יש העוסקים בחקלאות מקנה, ועדר לצמר ובשר. יש גם העוסקים בחקלאות ביתית, בעיבוד גן של עצי פרי ליד הבית, ומיעוטים - בטכנולוגיות חקלאיות מודרניות, כמו חממות חדשניות.

כמובן נציין, שרבים מתושבי ומתושבות רהט מוצאים את פרנסתם בפאלאס שלנו. הם חולשים על שירותי האחזקה, ההסעדה והסיעוד. הם בעלי תודעת שירות גבוהה, אחראים, אדיבים ועושים עבודתם נאמנה.

העובדים שלנו - אושבי אושבות רהט

ווג'די, אדם, פרחאן, סמאהר

מימין: סמאהר, יוסרא, רעדה, יוסרא, מרואן

הספר 'גדר חיה' מאת דורית רביניאן (עם עובד, 2014)

ממליצה

נורית טופז

נושא הספר: סיפור אהבתם של בחורה ישראלית ובחור פלסטיני.

עיקרי הסיפור: ליאת, סטודנטית ישראלית וחילמי, צייר פלסטיני, נפגשים באקראי במסעדה בניו יורק. היכרותם מובילה לרומן סוער, שנמשך חמישה חודשים בהם ליאת שוהה בעיר, אך הקשר נמשך גם כאשר כל אחד חוזר הביתה, ליאת לתל אביב וחילמי לכפר קטן ליד רמאללה.

זו מערכת יחסים מורכבת, כשהזהות הלאומית של כל אחד מהם מתנגשת עם רגשות האהבה העזה שהם חשים זה לזה. המשותף ביניהם, הגעגוע לחום השמש המזרח-תיכונית ולים, בימים בהם החורף בניו יורק סוער ומושלג, עוזר להם להתמודד עם הייחודיות של כל אחד: לאום, שפה ותרבות.

דורית רביניאן, שכתבה את הספר בגוף ראשון מפיה של ליאת, מציירת בקווים עדינים וברגישות רבה את מארג הקשרים בין השניים, כשהיא משרטטת דמויות אמינות, מורכבות ובעלות עומק פסיכולוגי. ייחודו של הספר גם בסגנון ובשפה בה כותבת המחברת, המאפשרים לקורא להרגיש כאילו הוא חולק עימם את חוויותיהם, את פצעי החורף, את ריח התבשילים, ורואה את ציוריו של חילמי. סופו הטראגי של הרומן איננו צפוי, וכדי להשאיר אתכם סקרנים לא אגלה אותו.

הספר נמצא בספריית פאלאס להבים.

עם צאתו של הספר לאור המזכירות הפדגוגית של משרד החינוך פסלה אותו מתוכנית הלימודים לבגרות מורחבת בספרות, בנימוק ש"בגיל ההתבגרות אין ראייה מערכתית הכוללת שיקולים של שמירת הזהות של העם ומשמעות ההתבוללות".

הספר זכה בפרס ברנשטיין כרומן עברי מקורי בשנת 2015.

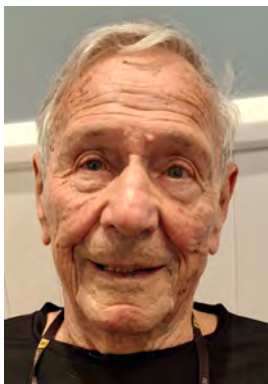
אני ממליצה על קריאת הספר, דווקא בימים אלה, כשפצעי המלחמה המדממים טרם נרפאו.

על המדף

כתב חידה: מי הוא האדם העלום?

מאת

אשר גבוביץ

להלן מודעה בעיתון 'דבר' מיום 2.9.1929:

"---- הובל לקבורות. לאחר השתדלויות מרובות ניתן סוף סוף אתמול אחת"צ משמר צבאי ללוות לקבורה את אחיו של ---- שנהרג ואחד מחברי המשק. גופתו של מגן המשק ---- נמצאה והובאה לקבורות במקום. המשק שרוף וחרב בלי שיור כלשהו".

האדם העלום שלפנינו נולד באוקראינה בשנת 1897. הוא עלה עם הוריו ואחיו לארץ בשנת 1906. תחילה ישבה המשפחה בסג'רה, לאחר מכן בכינרת ולבסוף השתקעה המשפחה במושבה העברית הראשונה שהוקמה בעמק הירדן.

במלחמת העולם הראשונה הוא גויס עם עגלתו ופרדותיו לעבודות כפייה של הצבא הטורקי, והוביל עצים שנכרתו בגליל להסקת קטרי הרכבות. בתום המלחמה יצא ליפו מטעם המרכז החקלאי והשתלם שם בווטרינריה. מאוחר יותר התגייס לגדוד העבודה והועסק כווטרינר.

בשנת 1920 נהרגה אחותו באחד הקרבות נגד כנופיות ערביות. לאחר נפילתה הוא כתב: "אל לכם לשכוח שבמאה ה-20 הננו כעת, במאה שרק בדם אחינו ואחיותינו נרכוש לנו את הארץ. בלב נכון ובטוח הקריבה אחותנו את עצמה, נעשה גם אנו כך בשעת הצורך". וכך אמנם עשה.

עם פרוץ מאורעות תרפ"ט הוא הגיע לירושלים ונתן ידו להדיפת התקפות הערבים. כאשר שב למפקדת ההגנה בתל אביב הוא נשלח מיד עם חבר נוסף לעזרת יישוב יהודי (למעשה חווה שהוקמה בשפלת יהודה כדי להכשיר צעירים יהודים לעבודת אדמה), והיה נתון להתקפה של פורעים ערביים. מספר המתקיפים הגיע למאות, הם העלו באש את הגורן והחלו לפרוץ לחווה. גיבורנו ניהל את פעולת ההגנה, עד אשר פגע בו כדור והוא נהרג במקום. בחצות הגיע כוח בריטי ודרש להפסיק את האש. הבריטים פינו את המגינים, אבל סירבו לקחת את גופתו של גיבורנו. המשק נשרף ונחרב עד היסוד. רק לאחר 3 ימים הצליחו להביא את גופתו לקבורה ביישוב.

בשנת 1937 הוקמה מעל קברו אנדרטה אשר מנציחה אותו ואת אחותו.

מי הוא האדם העלום? מי היא אחותו?

יש לשלוח את שתי התשובות אל ציפי רובין בוואטסאפ בלבד (0506331131)!

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה. הפותר נכונה שיעלה בגורל יזכה בארוחת צוהריים במסעדת פאלאס.

פתרון כתב החידה מפאלאסטון מס' 17: האיש העלום שעמד במרכז החידה הוא מאיר ספיר, איש העלייה השנייה, ממייסדי קבוצת כינרת, אביה של נעמי שמר.

מבין הפותרות והפותרים נכונה עלה בהגרלה הזוכה המאושר **זאב שוורץ** שזכה בארוחת צוהריים במסעדת פאלאס. ברכות לכולם.

תשבץ מס' 18

מאת עליזה קפון

10	9	8		7		6	5	4	3	2	1
		14		13					12		11
			18				17			16	15
	22			21				20			19
		26			25				24		23
			29			28				27	
34				33			32		31		30
			38		37	36				35	
			42				41				40
	47			46			45	44			43
			51			50	49				48
				55			54		53		52
	61	60		59			58		57		56
			63							62	

מאונך

1. ירק מאכל ממשפחת הדלועיים
2. גו
3. ציפורן חדה של בעלי חיים
4. עני
5. מסמר קטן
6. תרומבוזה
7. חונך
8. הקל בעונש
9. גפה עליונה
10. הבאה למצב תקין
13. ויתור מוחלט
16. אביה של אשת משה רבנו
18. תואר אצולה הולנדי
20. נופלת במורד המדרון
22. הפיכת נוזל לאדים
24. ענף דק
25. מזון בני ישראל במדבר
26. קדוש מעונה
28. אוכל אדם
29. ז'ורנליסט
30. שטותי
32. נוי
34. העברה ממקום למקום
35. כלי מטבח לקילוף
36. מדינה באסיה
37. חיפש
40. צפדת
45. בודד
46. רן
50. האח, הידד
51. ניתן לעשותו
54. כימאי גרמני במאה ה-19
56. חוטם
57. תבלין
59. מפני ש...
61. שמח

מאוזן

1. אסון
7. קומפוזיטור
11. אות באנגלית
12. פתיחת רווח (כ"ח)
13. הן
14. שבועה
15. ריקמה גמישה בגוף
17. צמח ממשפחת השושניים
19. אורח נשים
20. מתנה
21. חלקיק אטום
22. מילת ברירה
23. מסדרת בחבילות
25. מחשוף
26. מידה קדומה
27. תינוק שנולד
28. רכש
29. עיר בדרום
30. תשלום חובה
31. יסוד אל מתכתי זוהר
33. מובאה מדברי אחר
35. מפעילות מקלדת
38. אורח בארץ
39. כוח ההפרה
41. באר
42. מחוז בצרפת
43. שיח קוצני ממשפחת הוורדיים
44. תחשפי
46. עצם קבועה בחניכיים
47. קו
48. וניל
49. חייל בדרגה נמוכה
52. קידומת הולנדית
53. ביטחון ודבקות ברעיון
55. דבר קיים
56. אחת היבשות
58. אם לא
60. לא עקום
62. סוחט דמעות
63. מפגן ימי

פרפראות

קשרי משפחה בפאלאס

על פי הרעיון של אמירה רוטמן

מלכה כהן - נחיה גיליון

גיטות וגיטות

ננות דודות

דניאלה חיון - גיטתם של ויזאן אלחרר ושלמה חיון

אולגה גדליהו - נורית דותן

מלכה כהן - זלרה גיל

יהודית וזאג שוריק - אילנה ורן לונדון

רבקה גגר - גיאוקה פלדמן

אחותנים ולחותנות

יפה שלכטר - אתי כריתון

טימונה ומרקו גר משה - יהודית ומרקוס בולובציק

אהובה אליה - טימונה צור

יום ההליכה הבינלאומי של רשת פאלאס

דיירי 'פאלאס להבים'
אלופי הבריג' של רשת פאלאס ומורתם מאיה

תערוכות בפאלאס

איילה מרצ'וק
פסיפס וקרמיקה

רנה עובדיה
ציור וקרמיקה

תערוכת חנוכיות

(אוצרות: חדוה בוגר ושרה צוער
עיצוב: יהודית מרום)

"אור אנו דרוו אנו"
מוצגת לפניכם תערוכת חנוכיות
מאוסף דיירי הבית.
כל חנוכיה מספרת סיפור חיים.
זכרונו או רבע קטן של אור.
ההושף את התערוכה
למסע חם ותעורר השראה.
נודה מקרב לב לדיירים
על שיתוף התעולה.
חג חנוכה שמח
אנא תשכח: חדוה בוגר
שרה צוער
עיצוב: יהודית מרום